

TÜRK

SÖZÜ

Yıl : 1
Sayı : 45
24 Eylül 1968
100 Kuruş

«Dost ve Müttefik» Devlet kisvesine bürünse de yabancıyı yurdumuzdan çıkarmadığımız sürece Kiesinger'ler «Toprak ver!» diye kapımızı çalacaklardır

Toprağımızda Alman Usleri mi?

«Askeri alan» adı altında bizden istenen vatan parçasının boyu 50 kilometre, eni 30 kilometredir yani bir buçuk milyon dönümlük ya da bir buçuk milyar metre karelik Türkiye toprağı

FEDERAL Almanya Başbakanı Kiesinger'in, Batı Almanya için Türkiye'den «askeri alan» olarak toprak istediği haberinin doğruluğu konusunda en ufak bir şüphe kalmamıştır.

Alman ordusunun emrine verilmesi istenen vatan parçası az yer de değil: Boyu yaklaşık olarak 50 km., eni 30 km. bir buçuk milyon dönümlük ya da bir buçuk milyar metre karelik Türkiye toprağı...

Bir yabancı ordu emrine verilmesi istenen bu Türk toprağının üs niteliği taşıyacağı konusunda teminat verilmekteymiş. Adı, şimdilik «askeri alan». Bir zamanlar Başbakan Demirel'in ağzında «tesis» sözcüğü, Amerikan emperyalizminin Türkiye'deki askerî üslerinin kibarca adıydı. Hitler'in saldırgan savaş makinasını veniden kurma hayaline kapılan Batı Almanya yöneticileri «alan sözünü daha uygun bulmuşlar. Demirel artık «Amerikan üsleri» demekle bir sakınca görmemektedir. Türk yurtseverleri olarak uyanık olmazsak, zaman gelecek Kiesinger de «Türkiye'deki bir buçuk milyar metre karelik Alman askerî üsünden söz edebilecektir.

Federal Almanya'nın bizden askerî üslük toprak isteği yeni değildir. İnönü iktidarı sırasında da aynı istekler kapımızı çaldı ve red cevabı aldı. Ama İnönü, her nedense, bu küstahlığı Türk kamuoyundan sakladı ve eski Başbakan yıllar geçtikten sonra öğünerek Alman talebi karşısında nasıl direndiğini açıkladı.

Biz Türk olarak, kendi kendimize şu soruyu sormak zorundayız: nasıl maksatlarla işgali altında tutmak üzere

BU SAYIDA

Mihri Belli'nin
SAVUNMASI

Muzaffer Erdost

Türkiye Sosyализmi
ve Sosyalizm

Hikmet Kıvılcımlı

Almanya'nın Silâh
Sesi

bizden Türk toprağı isteyebilmektedir. Nasılı oluyor da Almanlar, yabancı bir ülkede «askeri alan» a ihtiyaç duyduklarında akıllarına ilk gelen, böyle bir toprak isteğini olağan sayabilecek bir ülke, Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti olabiliyor?

Bu sorunun doğru cevabını, emperyalizmin işbirlikçisi sermaye ve ortağı feodal ağa takımının ekonomimiz ve siyasetimiz üzerindeki tahakkümünde aramalıyız. Amerikan Morisson şirketinin ücretli temsilcisinin Türkiye Cumhuriyeti, Başbakanlığı makamına yükseltilmesini olağan saydığımız bir ortamın Türkiye'de yaratılmış olmasında aramalıyız.

Bu sorunun doğru cevabını, Türkiye'nin bir boydan bir boya Amerikan emperyalizminin askerî üsleriyle donanmış olmasında ve bağımsızlığımızla bağdaşmadıkları en yetkili ağızlar tarafından teslim edilen ikili antlaşmaları sineye çekmemizde aramalıyız.

Bu sorunun doğru cevabını, emperyalizm — işbirlikçi sermaye — feodal üçlü ortaklığının politika alanında baş temsilcisi AP iktidarının milliyetçi gençliğe karşı toplum polisini kullanış tarzında, bir Vedat Demircioğlu'nun öldürülmesindeki tarzda aramalıyız.

Ve nihayet bu sorunun doğru cevabını, millici güçlerin aralarında hâlâ etkili bir güç birliği kuramamalarında ve devrimciler saflarındaki ilke birliği yokluğu ve dağınıklıkta aramalıyız; Sükan polisi tarafından kaleme alınmış ünlü 142. maddeden bir mahkûmiyet kararına dair haberi, ilerici hattâ solcu geçinen gazetelerimizin «Adalet» gazetesi bile haberi biraz rötuş ederek bastığı halde, olduğu gibi yayınlamasında ve bu mahkûmiyet kararına dair doğru ve tarafsız haberi sütunlarına koymamalarında ve böylelikle eninde sonunda kendilerine doğrutulacak olan Amerikan emperyalizminin bir numaralı ideolojik ihraç malı anti-komünizm silâhını işler durumda hasımlarının elinde bırakma gafletini göstermelerinde aramalıyız.

İşte Alman'ın da, Amerikan'dan sonra kapımıza askerî üs isteğiyle dayanabilmesinin derin sebeplerini bütün bunlarda aramalıyız. Ve millici safları kurarak, bu safları sıklaştırarak, bilinçli ve yürekli emperyalizmin ve işbirlikçilerin toplumsal hayatımızın bütün alanlarındaki tahakkümüne son vermediğimiz sürece; bir yabancı şirket temsilcisine devlet yönetimi kapılarını kapatan bir ortam yaratmadığımız, Mustafa Kemal Türkiye'sinin bağımsızlık, milliyetçilik ve laiklik ilkelerine sadık kaldığımızı, dosta düşmana, lâfla değil eylemle, ispat etmediğimiz sürece ve «dost ve müttefik» devlet kisvesine bürünse de yabancıyı yurdumuzdan çıkarmadığımız sürece Kiesinger'ler «toprak ver» diye kapımızı çalacaklardır.

SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİNDE VERDİĞİ «BUGÜNÜN TÜRKİYESİNDE DEVRİMCİ EYLEM NEDİR?» KONUSLU KONFERANSINDAN DOLAYI HAKKINDA 142. MADDEDEN DAVA AÇILAN

MİHRİ BELLİ 5 yıla mahkûm oldu

Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Derneğinin davetlisi olarak, Fakülte'de yaptığı «Bugünün Türkiye'sinde Devrimci Eylem Nedir?» konulu konferansın «TÜRK SOLU» dergisinde yayınlanan haber - özet dolayısıyla, Mihri Belli ve dergimizin yazı işleri müdürlerinden Vahap Erdoğan hakkında açılan davaya geçen hafta, Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesinde bakıldı ve konferansı dolayısıyla Mihri Belli T. C. K. nun 142/1 maddesi gereğince, 5 yıl ağır hapis cezasına ve üç yıl süreyle Bingöl İl merkezinde mecburi ikamete ve beş yıl süreyle kamu haklarından mahrumiyete mahkûm edildi. Vahap Erdoğan ise, beraat etmiştir.

Hatırlanacağı gibi, Mihri Belli ve yazı işleri müdürümüz hakkında kovuşturma, Mihri Belli'nin konferansın özet-haberini, Türk Solu'nda yayınlaması üzerine açılmıştı. Savcılık, bu haber yazısının ve dergimizin aynı sayısında çıkan «Fidel Castro Konuşuyor» başlıklı tercüme yazıyı, incelemek üzere, Prof. Sahir Erman, Prof. Sabahattin Zaimoğlu ve Prof. Recai Galip Okandan'dan kurulu bir bilirkişi heyetine göndermişti. Bu durumlarda, AP iktidarının eğilimine uygun raporlar vermekle ün salmış bu kişiler, bu kez de sanki aleyhine rapor vermişler ve incelenen bu yazıda, «Ko-

münist İhtilâli» propagandası yapıldığını iddia etmişlerdir.

Ankara Basın Savcılığı tarafından ifade edilen Mihri Belli, kendisinin yazmadığı, kendisine dair bir haber yazısından ötürü takibata uğramasının doğru olamayacağını belirtmiş ve konferansının yüzlerce kişi tarafından dinlendiğini, ses alma cihazı ile bant alındığını ve İstanbul'da verdiği konferansta da, konferansı izleyen açık oturumda da aynı görüşleri, yani tam bağımsız ve demokratik bir Türkiye'nin gerçekleştirilmesini hedef tutan Milli Demokratik Devrimi savunduğunu söylemiş ve «Benim görüşlerimi tam olarak kendi imzama taşıyan yazılar ifade eder» diyerek savcıya «Türk Solu»nda çıkan İstanbul'daki konferansın metnini sunmuştur.

Buna rağmen, kovuşturma devam etti ve Ankara İkinci Sorgu Yargıcına celbedilen Mihri Belli'den, kendisi hakkındaki haber yazısının hesabını vermesi istendi ve sorgu yargıcı Remzi Güneş, Belli'yi ve yazı işleri müdürümüz Erdoğan'ı tevkiif etti.

Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesinde tutuklu olarak başlayan duruşmada, ilk celsede Mihri Belli, «K savunması sadedinde S. B. F.'de verdiği konferansta savunduğu görüşü özet olarak anlattı ve Türkiye'nin bugün, önündeki devrimci ortamın Sosyalist Devrim değil, Milli

Demokratik Devrim olduğunu, belirtti. Bundan sonra mahkeme, konferansın kaydedildiği ses bantından çıkarılan metnini, Türk Solu'ndaki yazılarla birlikte, Ankara Üniversitesi öğretim üyeleri arasından seçtiği bir bilirkişi heyetinin tetkikine sundu.

Prof. Münici Kapani, Prof. Uğur Alacakaptan ve Prof. Hakkı Uzun'dan kurulu bu bilirkişi heyeti, verdiği raporda, Mihri Belli'nin konferansının metninde olsun, «Türk Solu'nda» yayınlanan yazılarda olsun, suç unsuru bulunmadığını raporunda belirtti. Mahkeme, Belli ve Erdoğan hakkında birkaç hafta arayla ve sırasıyla tahliye kararı aldı.

Mahkeme, bilirkişi raporunun Vahap Erdoğan ile ilgili olan bölümünü kabul ederek, yazı işleri müdürümüz hakkında beraat kararı vermiştir. Ama bilirkişi raporunun, Mihri Belli'nin konferansı ile ilgili bölümünde, S. B. F. deki konferansta T. C. K. 142. maddenin ihlâl edildiği yolunda lehte kanaate katılmamış ve Mihri Belli hakkında mahkûmiyet kararı vermiştir.

Ağırceza Mahkemesi Başkanı Ahmet Dağlı, muhâlif kaldığından, mahkûmiyet kararı ikiye bir çoğunlukla verilmiştir.

Mihri Belli ve avukatı Halit Çelenk, bu mahkûmiyet kararını Temyiz etmişlerdir.

Suphi Karaman

Yakında yurdumuzda «dayı» diyenler çoğalacaktır. Bir atasözü köprüyü geçerken dayı demeyi sağladığıdır. Dayı diyemeyenin köprüünün tam ortasından sulara fırlatılması ihtimali vardır. Suyu geçerken kim yardım ediyorsa ona dayı denilecektir. Bu, insan da olabilir, «dayı»ya uygun kafiyeli bir yaratıkta olabilir. Yeterki sulara terkedilmemenin yolu bulunsun. Soğukkanlılığı ve basireti koruyabilmek için dayı demek iyi bir şey. Fakat iş olup bitikten sonra dayı terkedilecekse bu ahlâka uygun bir hareket olmaz. Ekonomik çıkarların egemen olduğu toplumlarda bireyler arasındaki ilişkiler ve dayanışma, çoğu kez, bu niteliktedir. «Hafıza-i beşerin nisyân ile malûl» olması genel kuraldır.

Atasözünde tanımlanan köprü dardır. Tıpkı sırat köprüsü gibi bir şey. Mukaddesatçılar ve ahiretçiler için bu atasözünün sırat köprüsünü de kapsayıp kapsamadığını bilemiyoruz. Her ne ise tehlikeli olan dar köprülerdir. Oysa şimdi birçok yerlerde geniş ve sağlam köprüler yapılmaktadır. Denizlerin üzerine bile köprü kurulmaktadır. Eskiler dünyada olmayacak şeyleri sayarlarken «katır kulun getirmez, gök'e direk dikilmez, denize köprü kurulmaz...» derlerdi. Ama işte şimdi İstanbul Boğazında, deniz üzerine köprü kurulacaktır. Geniş ve uzun bir asma köprü, Boğazi ve İstanbul'u süsleyecektir. Kenarındaki bir kitabeyle «bu köprü falan ve filan zamanında yapılmaya başlanmış, şu kadar yıl sürmüştü, şu tarihte bitirilmiş» diye yazılacaktır. Gelecek kuşaklar kitabeyi okuyacaklar, hayranlık duyacaklardır. Geniş köprüden geçerken suya düşmek tehlikesi duymayacaklar ve hiç kimseye dayı demeyeceklerdir. Fakat birçok çıkarıcılar daha şimdiden bazı çevrelere karşı dayı demeye başlamışlardır bile.

Köprü'nün kitabesine medarı iftihar olan herşey yazılacaktır. Fakat işin kirliliğe dayalı utanç verici yönleri yazılmayacaktır. Bunları da gelecek kuşakların unanık evlatları bir bir bulup çıkaracaklar ve Türkiye'de bir kısım insanların haksız zenginlikleri pahasına geniş kitlelerin korkunç fakirliğinin nedenleri arasında görececeklerdir.

Kitabeye yazılmayacaklar arasında en başta gelen arsa spekülasyonu ve istimalat yoluyla olmaktadır. Arsa fiyatları üzerindeki haksız değer artışları, az gelişmiş ülkelerde, emeğe dayalı olmayan büyük servetlerin başlıca kaynağıdır. Mevcut mevzuata göre bu değer artışlarının usulsüz ve kanunsuz yönleri olmayabilir. Fakat 40 yıl önce 400 liraya alınan bir arsanın bugün 20 milyon liraya satılması hiçbir sağlam ahlâki temeli olmayacağı gibi bunu önleyemeyen mevzuatın da usule, hak ve adalete uygun yönleri yoktur. Boğaz Köprüsü'nün ve çevre yollarının geçeceği bölgeler kamuoyuna açıklanmadan önce, hiç şüphe yok, arsa mükiyeti büyük ölçüde el değiştirmiştir. Daha geniş imkânları olan kurnazlar, eli dar olanları saf insanlar yerine koyarak onların sırtından daha şimdiden milyonlar kazanmışlardır. İstimlaklar başlayınca vurgunların da ikinci dönemi başlayacaktır. Güzergâh tesbitinde, gayrimenkullere değer biçiminde Ali Cengiz oyunları son kertesine kadar sahneye konulacaktır. Yoksul gecekonduların başka bölgelere nakli ile yetimlikten korku ve villâ sahiplerinin çok yüksek fiyatlarla yeni zenginliklere gark edildiği elbette kitabeye yazılmayacaktır. Arsa spekülasyonu ve istimalat yoluyla olmaktadır. Boğaz köprüsü ve çevre yollarının maliyeti, benzerlerinin başka ülkelerdeki maliyetinden, birkaç kat daha fazlasına mal olacaktır. Bu fahiş farkın sebep olacağı yeni zenginlikler, köprü finansmanına ağır vasıtalı vergilerle katılacak olan Türk halkının, geniş kitlelerin gittikçe yaygınlaşan yoksulluğunun karşılığında olacaktır. Köprü konsorsiyomu adı altında dış borçları ve faizlerini daha da arttıran gelecek kuşaklar için yaratılacak güç koşullar, yeni zenginliklerin ve bunların gelecekteki mutlu çocuklarının rahatları uğruna yapılacaktır.

Köprü yapılması lehinde bir kamuoyu hazırlayabilmek için, birkaç yıldan beri, boğaz geçişlerinde sun'i olarak yaratılan araba vapuru sıkıntısı da kitabeye yazılmayacak hususlardan birisidir. Beş altı yıl önce başlayan Morrison - Knudsen firmasının köprü hakkındaki ismarlama raporları da kitabeye geçirilemeyecek işlemlerden olacaktır.

Türkiye'de, başta barajlar olmak üzere, hiçbir yatırım projesi şartnamedeki ilk ihale fiyatına çıkarılmamıştır. Yoksulluğun kısır döngesinin sökülüp atılamamasının temel nedenlerinden birisi de budur. Yatırım harcamaları ve üretim arasında ilk plânlamada hesaplanan ve kurulmuş denge, çeşitli faktörlerle, bozulunca yatırım rantabilitesini kaybetmektedir. Kaldı ki, boğaz köprüsünün ekonomik kalkınmaya önemli bir katkısı da olmayacaktır. Böyle bir yatırımın ilk tahminlerdeki 1,5 - 3 milyar lirahık değeri 8 - 10 milyarı bulacak olursa Türk ekonomisine yapacağı olumsuz etki korkunç olacaktır. Boğaz üzerinde asma köprü tamamlanacağı vakit milyarları bulacak yatırım, ekonomik bir verime ve üretime yönlendirilmediği için, Türkiye'de hayat pahalılığının ve işsizliğin artmasına sebep olacaktır. Özel araba sahibi mutlu azınlığın bir taraftan diğer tarafa daha çabuk ve daha sefali geçmesinden başka hiçbir işe yarayacak köprü'nün geniş halk kitleleri için ulaştırmada kolaylık sağlayacağı da çok şüphelidir. Uzun çevre yolları sebebiyle, taksi, dolmuş, ücretlerinin artması dar gelirli olanlar için daha şimdiden bir problem olan şehir içi yolculuk ücretlerini tahammül edilmez hale getirecektir.

Boğaz köprüsü yapıldıktan sonra üzerinden geçecekler hiç kimseye dayı demek lüzumunu duymayacaklardır. Oysa spekülâtorler, istimalatçılar, müteahhitler, konsorsiyumcular, yabancı firmalar daha şimdiden pusuya yatmışlar bazı çevrelere dayı diye okşamaktadırlar.

Genç hilâfetçinin suçu kişisel midir?

Kubalı'nın, Kadıköy Osmanağa Camii hatibi hakkında, C. Savcılığına yaptığı ihbar, haftanın önemli olaylarından. Yarım yüzyıla yaklaşan Cumhuriyet yönetimi saldırıya uğramıştı. İşin hafife alınır yönü yoktu. «Hilâfetin lağvının caiz olmadığı, milletlerin kendi mukadderatlarına hâkim olmalarının hatalı olduğu, dinin ve din birliğinin esas olduğu» hoparlörlerle ilân ediliyordu!...

Kubalı ihbarını yaptı. Din adamımız, yaka paça, kodeste aldı soluğu. Kimdi bu din adamı? Neden böylesine ağır bir suçu, uluorta, tek başına, işleyivermişti? Acaba kendisini mehdî diye ilân eden bir meczup muydu? Hayır, düpedüz bir evvelki toplum düzenimizin ihyası için çaba harcayan, bıyıkları yeni terlemiş, devlet okullarımızda eğitilmiş, diplomalı bir din adamımızdı.

Cumhuriyet'ten önce, hilâfetin niteliklerinden geniş apta yararlanmış, geleneklerine bağlı bir vaiz söz konusu olsaydı ve hilâfetin lağvedilmesiyle, yüz üstü kalarak, buna benzer konuşmalar yapmış olsaydı Mustafa Kemal yönetimi, hemencek soluğu darağacında alırdı ona. Böylesine bir konuşmanın yine de, bir su götürür tarafı olurdu: — İnsan oğlu, öyle bir hamlede nasıl değişirdi ama yine de dilinin cezasını çekecekti işte. Allah taksiratını affetsin — der, geçerdik. Bu tutucu kişinin suçunu kişisel olarak çekmesi doğaldı.

Oysa hilâfet lağvedileli neredeyse yarım yüzyıl olacak. Bugünkü hilâfetimiz feyzini Cumhuriyet yönetiminin, devlet okullarından almıştır. Delikanlının öyle şöret, kariyer yapmak isteyen sivri tarafları da yoktur. Daha evvelden okul sıralarında böylesine bir takibata da uğramamıştır. Hocaları olsun, diğer meslektaşları olsun kendisini kinamış da değildirler. Aksine hilâfetimiz Kubalı'ya karşı bu çevrelerden destek bulmuş ve toplu halde gösteriler yapılmıştır.

Sonra bu genç hilâfetçimizin böylesine bir konuşmayı ilk defa yapmış olduğunu iddia etmek de güç. Cemaatin önüne çıkıp, toplum düzenini tartışma konusu yapmak, sanıldığı kadar kolay bir iş değildir. Uzun bir hazırlanma süresi ister bu iş. Delikanlımız böyle bir alışkanlık edininceye kadar diğer vaizlerden, yaptığı konuşmanın, kimbilir daha ne kadar ağırını, suç unsuru taşıyanını işitmiştir. Bu çoğuluğu talihisizliği, Kubalı gibi, hilâfete karşı allerjisi olan, seçim-geçim yatırımlarıyla ilişkisi bulunmayan bir hukuk profesörünün de cemaat arasında tesadüfen bulunmuşudur.

İşin aslında genç hilâfetçimizi takibata uğratın kanunlar yalama olmuştur. Özellikle DP ve AP iktidarlara zamanında fiilen rafa kaldırılmışlardır. Kendi kendimizi kandırmıyalm. Aynı saatte verilen vaizleri yurt dışında düşündüğümüzde bu delikanlının hilâfetçiliği gölgede kalmaz mı?

Profesör Doktor Kubalı da olayı, «Komünist akımın tahrikçisi ve belki de gizli ortağı veya âleti (...) hainane faaliyetler» diye nitelemiş, gösterdiği medeni cesarete, hukuk dışı bir hafiflik vererek, bu kendi kendimizi kandırma, çabasında sorumluluk almıştır.

Olayın, devlet müesseselerini de içine alan, kolektif bir suç unsuru taşıdığı apaçık meydandayken kalkıyor Osmanağa camii hatibini kişi olarak takibata uğratıyoruz.

Hapishanelerimiz malûm!... En kötü alışkanlıkların üretildiği batakhanelerdir. Çocuklarımızı devlet okullarında büyük bir soğukkanlılıkla hilâfetçi olarak yetiştiriyoruz. Sonra işlediğimiz bu cinayet yetmiyormuş gibi, onu biraz daha benzetmek için bu batakhâneye kapıyoruz.

Burada bütün suçu yerli yönetime yüklemek konuya gerçekçi bir açıklık getirmemize engeldir. Amerikan em-

peryalizmiyle ilişkilerimiz sıklaştığı oranda, yurt çapında hilâfetçi bir akım da gelişmiştir. Hele anti-emperyalist eylemin geliştiği, bağımsızlık sloganının geniş kitleleri de sardığı günlerde hilâfetçi akımın, statükoyu bile tehdit eder nitelikte, gemi azyaya alışı raslantı değildir.

Amerikan görüşü:

?? Komünizmi Liberalleştirelim!

Kennedy'nin Çalışma Bakanı, eski Yüksek Mahkeme Yargıcı ve Johnson'un eski Birleşmiş Milletler Temsilcisi Arthur J. Goldberg, Le Monde gazetesinde çıkan «Bugünkü Dünya Karşısında» başlıklı seri makalelerinin üçüncüsünde, şunları söylemektedir:

«Bütün bunlardan çıkardığım şudur: Çekoslovakya olayına rağmen Avrupadaki komünist rejimleri, liberalleşme yönünde teşvik ve gayretlerimiz yoğunlaştırılmalıdır. Yani Birleşik Devletler ile Doğu Avrupa arasında ticari ve kültürel mübadelelerin, seyahat ve yatırımların mevzu teşkil ettikleri bütün kayıtlamaları kaldırma gayret etmeliyiz. Müteffiklerimiz, esasen bu yola ciddi şekilde girmişlerdir. Onları da teşvik etmeliyiz.

«Bu gibi ilişkiler, komünist sistemin mükaflatlandırılması anlamına gelmez. Bunlar, Doğu Avrupa'ya, Batının fikirlerini benimsemek ve Sovyetler Birliğiyle olan bağıllığı azaltmak imkânlarını veren araçlardır. Çekoslovakya'da buzların çözülmesi karşısında, Sovyetler Birliği'nin panîge kapılması, bir anlamda, bu çeşit ilişkilerin siyaset silahı olarak etkililiğinin itirafı anlamına gelir.

«Ayrıntılara inerek, Kongre, bizimle ticari ilişkilerini geliştirmek isteyen Doğu ülkelerine «en ziyade müsaadeye mazhar ülke» şartından yararlanmalarını sağlayacak kanun değişikliklerini yapmalıdır.

Export Import Bankasının, Doğu Avrupa ile ABD arasındaki mübadeleleri desteklemesine, Kongre tarafından konmuş bulunan yasak tedbirleri kaldırılmalı, Ticaret Bakanlığının bu bölge ülkelerine yapılan ihracata koyduğu kayıtlar yumuşatılmalıdır.

«Ayrıca, Doğu Avrupa ülkelerinin ABD deki resmi temsilcilerinin serbestçe dolasmalarına izin verilmeli, bu ülkeler vatandaşlarının turist sıfatıyla ABD ne zelmelerindeki for maliteler basitleştirilmelidir.

«Doğu Avrupa'daki gittikçe gelişen liberalleşme akımını teşvik etmeli, hareketlerimizin bu akımı hızlandırmak yerde, büsbütün ortadan kaldırmamasına dikkat ederek, barışçı katkımızı (!) yapmalıyız.

«Öte yandan, Avrupa'nın iç düzeni ve bütünlüğünün kurulması konularındaki görüşlerimizi zorla benimsetmekten kaçınılmalı, Avrupa ülkelerini kendi geleceklelerini, kendi düşüncelerini göre düzenlemekte serbest bırakmalıyız...»

(12 Eylül 1968 tarihli Le Monde gazetesinden)

Deniz Gezmiş serbest bırakıldı

İlerici gençliğin lideri Deniz Gezmiş, 20 Eylül Cuma günü yapılan sorgusunu müteakip serbest bırakılmıştır. Deniz Gezmişle birlikte Çağaloğlu olayları sırasında yakalanan Rifat Akkaya isimli liseli bir öğrenci de serbest bırakılmıştır.

Cuma sabahı, 2 aydır yattığı Sultanahmet Cezaevinden alınarak sorguya çıkarılan Deniz Gezmiş, Adliye binasında, sorgusunu takibe gelen arkadaşlarıyla konuşup şakalaşmış, moralinin yerinde olduğunu belirtmiştir. Bu arada 3. Sorgu Hâkimliğinin koridorunda çok sayıda sivil giyinmiş toplum polisinin şahitlik için getirildiği görülmüştür. Sorguya önce Deniz Gez-

miş daha sonra Rifat Akkaya girmişti. Sorgular bir saat kadar sürmüştü. Bitince her iki öğrenci önce Adliyenin altındaki jandarma karakoluna, daha sonra cezaevine gönderilmişlerdir. Öğrenciler götürüldükten bir müddet sonra şahit olarak getirilen sivil giyinmiş toplum polisleri de ifadeye çağrılmışlardır. Ancak, gözlüklü ve eli çantalı sarışın birisi (ki polislerin amiri olduğu sanılmaktadır) şahitleri topluyarak talimat vermiştir. Konuşması sırasında sık sık «taş atmaktan bahsedene sarışın kişi daha sonra oradan uzaklaşmıştır.

Deniz Gezmiş akşam üzeri serbest bırakılmıştır. Cezaevinde öğrenci olaylarıyla ilgili olarak hâlen, Veysi Sarısözen, Jak Menşev ve Vahdet Şen gel bulunmaktadır. Kendileriyle birlikte yakalanan fakat tutuklanmayan 15 kişinin sorgusu yapılmadığı için tutukluluk süresi uzayan gençlerin, yakında serbest bırakılmaları beklenmektedir.

D D D

İzmir ve İstanbul şubeleri açıldı

Güven ve ümit verici bir şekilde çalışmalarına devam eden D.D.D. örgütlenme eylemine hız vermiştir.

İzmir'in kurtuluş günü olan 9 Eylül'de İzmir İl Şubesi kurulmuş ve 848. Sok. No: 80 deki lokalinde açılışı yapılmıştır. Bu vesile ile Genel Merkezde bilgi veren İl Başkanı Alpaslan Berktaş şöyle yazmaktadır:

«İzmir'den karaya çıkan ve denize dökülen ve bu defa yine, NATO'su ile İzmir'de yuvalanan emperyalizm, Kordon'da Mustafa Kemal'in, anıtından parmağı ile gösterdiği noktadan aynı sonuca ulaşacaktır.»

İzmir İl Yönetim Kurulu şöyle kurulmuştur: Başkan Alpaslan Berktaş, Sekreter İbrahim Gül, Sayman Fikri Şahin, Üyeler Dinger Naldelen, Sadık Günaydin, Muharrem Timur, Cemal Ezer.

Geçen hafta içinde İstanbul İl Şubesi de kurulmuş ve ilk toplantıda iş bölümü yapılmıştır. Başkanlığa Sıtkı Eser, Sekreterliğine İbrahim Şahin, Sayman Turhan Zeren, Büro Sekreterliklerine de Hüseyin Adıduyulmuş, Vedii Bayraktaroğlu, Ali Büyükgören, Kâmil Kalanbaklı seçilmişlerdir.

İ.P.S.D. Gaziosmanpaşa şubesi açıldı

15.9.68 Pazar günü Gaziosmanpaşa'da bir kiraathanede İPS Derneğinin Gaziosmanpaşa şubesinin açılış töreni yapıldı. Halkın ilgi ile izlediği toplantıyı Dernek Başkanı Lâfite Feğan güzel ve özlü bir konuşma ile açtı. Genel Sekreter Nejat Tözge yaptığı konuşmada çeşitli işçi sorunlarına değindi, bu arada diğer sünülarda açıldığımız ekmeğe yapılan zam oyununu geniş bir tarzda açıkladı. Osman Sercan heyecanlı bir konuşma yaparak Gaziosmanpaşalıları birleşmeye, mücadeleye çağırıldı. İlginç bir konuşma yapan Dr. Hikmet Kuvılcımlı, siyasi partilerin işsizlik ve pahalılık sorunlarına çözüm getiremediklerini nitelikte Başbakanın son basın toplantısında işsizliğe çare bulamayacağını i tiraf ettiğini, buna karşılık millî gelirimizin kaymağını yiyen 200-300 it-halât firmasının menfaatleri bahis konusu olunca derhal onları daha da zengin edecek tedbirleri bir bir sıralayabildiğini, halkın örgütlenip kendi sorunlarının çözümünü kendi ellerine almalarından başka yol olmadığını, eğer halk örgütlenip bu işi kendi eliyle çözülmezse, siyasî partilerden beklense, bu parti kendine ne isim verirse versin, istediği kadar işçiden ve halktan yana sloganlar ileri sürsün sorunun çözülmemeyeceğini, millî gelir dağılımı, pahalılık ve işsizlik ile ilgili geniş istatistik bilgileri vererek Türkiye'nin nasıl çıkmaz bir yola sürüklendiğini açıklamıştır. Bu arada dinleyicilerden birinin «Bu dernek TIP'e karşı mıdır?» sorusu üzerine özet olarak şu açıklamada bulunmuştur: «İPS derneği TIP'e karşı değil-

142. Maddeye karşı MIHİRİ BELLİ'NİN SAVUNMASI

Sayın Yargıclar,

Esas Hakkında Mütalâa'da iddia makamı, dava konusu olan Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki konuşmada TCK'nun 142/1 maddesini ihlâl ettiğim iddiasıyla, bu madde gereğince cezalandırılmamı istemektedir.

İddia makamı, talebini desteklemek için delil arken mantığı bir hayli zorlamıştır. Mütalâaya bir göz atış bu zorlamanın nerelere kadar vardığını bize gösterir. Bir örnek verelim: Mütalâanın birinci bölümünün (Olay Bölümü) sonunda şöyle denmektedir: «Sosyalistler her mücadele biçiminden yararlanmasını gerektiği, parlamenter mücadelenin küçümsenmemesini, Anayasamın tanıdığı hak ve özgürlüklerin son katresine kadar kullanılmasını ve her şeyden çok emekçi halk kitlelerinin bilinçlendirilmesini, örgütlenmesini tavsiye etmiş, bütün mücadele biçimlerinden Anayasamın müsaadesi nisbetinde yararlanılması gerektiğini savunarak cebri karakterdeki bir proleter ihtilâlini telkin suretiyle. TCK'nun 142. maddesini ihlâl ettiğim iddia edilmektedir.

Anayasamın bize tanıdığı hakları son katresine kadar kullanmanın, emekçi halkı bilinçlendirme ve örgütlenmenin, bütün mücadele biçimlerinden Anayasamın müsaadesi nisbetinde yararlanmanın «cebrî karakterdeki bir proleter ihtilâlini telkin» olup olmadığının takdirini yüksek heyetinize bırakıyorum.

İddia makamı, 141. maddeden geçmişte hüküm giymiş bir kimsenin, her ağzını açtığı anda, bu maddeyi bir kez daha ihlâl etmesi, yani komünizm propagandası yapması gerektiği inancındadır. Kendileri başka türlü düşünmeyi safdillik saymaktadırlar. İddia böyle bir muhakemeye dayandırılınca, Esas Hakkında Mütalâa'da kanıt olarak ileri sürülen hususlar, bakmakta olduğunuz bu davanın konusyla hiçbir ilişkisi olmayan, yıllarca önceki davalarda belli kimselerin, belli maksatlarla yazdıkları kitaplardan derlenmiş şeyler olmaktadır.

24 yıl önceki İleri Gençlik Birliği davası, 17 yıl önceki TKP davası çoktan görülmüş, çoktan hükme bağlanmış ve verilen cezalar çoktan çekilmiştir. Sayın savcının elinde Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki konuşmam hakkında işine yarayan deliller varsa onları ileri sürsün; ve bizi çevrek yüz yıllık davaların kanıtlarıyla bir ikinci defa yargulamaya kalkışmasın.

Esas Hakkında Mütalâa'da, büyük otoriteler gibi sözü edilen ve kitaplarından aktarmalar yapılan bir iki isim var. Örneğin Aclan Sayılğan gibi. Aclan Sayılğan'ı biz biraz tanırız. 1951 TKP davası sanıklarındandı. Çetin bir yol olan devrimci yolunun kendi harcı olmadığını görünce, Sayılğan çekilip köşesinde sineceğine, Menderes iktidarının baskı kuvvetlerine sığınmış onlara hizmetlerini sunmuştu (onlara ve sonra da başka çevrelere). O gün bu gün kendisi profesyonel anti-komünizm simsarıdır. Günümüzde kimi geçmiş karanlık kişilerin, Amerikan emperyalizminin bir numaralı ideolojik ihraç malı olan anti-komünizmden bir kişisel çıkar aracı bir geçim aracı olarak yararlandıkları bilinen bir şeydir. Aclan Sayılğan da bunlardan biridir. Bir Tevetoğlu gibi, bir Darendelioğlu gibi. Komünist olmamanın, komünizme karşı olmanın başka şey, anti-komünizm simsarı olmanın başka şey olduğunu özellikle belirtmek isterim. Komünist olmayan, komünist dünya görüşüne kesin olarak karşı olan bir kimse saygı değer bir kimse olabilir; ama Amerikan ihraç malı anti-komünizm silahından emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerin hesabına yararlanan ve bundan kişisel çıkar sağlayan kimse saygıdeğer olamaz.

İşte böyle dayanaklardan medet ummuş iddia makamı. Biz Aclan Sayılğan'a sahne dışında oynatılan rolü, onun vasıflarına uygun buluyor, tabii karşılıyoruz. Ama Türk ulusuna adına adalet tevzi eden koskoca bir Ağır Ceza Mahkemesinin İddia Makamını işgal eden bir kimsenin mütalâasına besmele gibi Aclan Sayılğan adıyla başlamasını tabii karşılamıyoruz, bu makamın ciddiyetiyle bağdaşır bir davranış saymıyoruz. (Devamı 6. Sayfada)

Izmir Mitinglerinden Notlar

A. BERKTAY

Emperyalizmi ve 6. cı Filoyu protesto için İzmir'de yapılan gösterilerde en önemli nokta, şimdiye kadar sadece gençliğin omuzlarında kalmış olan bu eyleme halkın katılımı oldu. İzmir'de şimdiye kadar bu işin bir geleneği yoktu. Halk, karşısında toplu-tüfekli bir düşman olarak görmediği emperyalizmin niçin kahrolması gerektiğini bilmiyordu.

Amerikan emperyalizminin defolmasını istemek bir anayasa belirtisi olarak ortaya çıktı ve halk tarafından anlaşıldı, benimsendi, alkışlandı. Anzavır artıklarının zalimce zorbalıklarında ve meydana, tribünleri doldurarak gençleri alkışlayan halk sahnelerinde kendini gösteren Amerikan avukatlığı ise ancak anayasa dışında yapılabilirdi, halkın nefretini kazandı. Cumhurbaşkanının mesajındaki «Anayasayı gıgneyen kaba kuvvet» durumunda kaldı. Amerika'yı Türk anayasasının demirbaş unsurlarından biri olarak görenlere karşılık, Amerika'yı Türkiye'den doğrudan doğruya anayasa güçlerinin atacağı, konuşmalarda belirtildi.

Gece-gündüz bildiri hazırlayıp afiş yapıştıran gençlerin dinamizmi görülecek şeydi. Bildiri bastırmak için gerekli altmış lirayı bulabilmek amaçlı kanını satan Özcan adındaki bir genç baygınlık geçirilmiş, sapsarı bir yüze çalışmaya devam ediyordu. Koca bulvarlar «Bağımsız Türkiye» diye çnlarken ve kenardaki avantajı takım bunun altında ezilirken, insan, Türkiye'nin bu dönemde en aktif unsurunun gençlik olduğunu bir defa daha anlıyorduk.

Resmî ağızlardan gelen, Amerika'lı misafir, müşteri gibi görmek telkinine kapılmayıp, namusunu satmayı karlı bir alış-veriş saymayan esnaf, teşekkür edilerek üzere tesbit edildi. Jandarma tarafından zorlandığı halde «Burabanın şoförü ben değilim» diyerek Coni'yi arabasına almayan şoför, trafik polisi de gelince, «Araba bozuk çalışmıyor» dedi. Eğlence yerleri «Buraya Amerika'lılar giremez» şeklinde levhalar astılar. Çağlayan pavyonu, binlerce liralık zarar pahasına, 6. cı Filo İzmir'de kaldığı sürece çalışmadı ve gençlik tarafından alkışlandı.

Gençler zaman zaman yere oturduka, onları yanlardan sarıp bulvarları dolduran işçi ve halk ta durarak çömelir gibi yapıyor, gençliğin hareketlerine uymaya çalışıyordu.

Şurası apaçık belli idi ki, halk, gençliğin öncülüğünde yolunu öğreniyordu ve gelecek defalarda hem gösteriler, hem de boykotlar daha bilinçli, daha güçlü olacaktı.

DUYURU

Arkadaşımız Rifat Ilgaz, Sovyetler Birliği'ne yaptığı seyahatten ötürü köşesinden uzak kalmıştır. Dönünce tekrar yazmaya başlayacağını okurlarımıza duyuruyoruz.

dir, ama onun da uydusu değildir. Müspet her eylemini evvelâ biz alkışlarız. Derneğe üye olan TİP üyelerine ya dernek ya parti diyerek baskı yapıldığı şikâyetleri üzerine dernek düşünce komitesi bu konu ile ilgilenmiştir. Ben, bu konularda biraz tecrübeli ve eski bir arkadaşınız olarak, TİP yöneticilerinin bu tutumuna hayret ettiğimi söyliyeceğim. Bir parti işçi sınıfının ideolojisini benimliyor ise bu parti işçi sınıfının öncü müfrezesidir. Öncü müfrezeyi tek başına savuşa sürmek cinnettir. Bu öncü müfrezeye devrimci sınıfların motor gücüdür. Kitle ve sınıf örgütlerini hareket getiren bir dinamodur. İşçi sınıfının partisi olduğunu ileri süren TİP yöneticileri bütün kitle teşkilatları ile sıkı ilişkiler kurmak zorunda iken nasıl oluyor da derneğimize giren üyelerini kınıyor. Bu tutum öncü müfrezeyi tecrit eder avara çalışan bir motor haline getirir.

Hikmet Kıvılcımlı'dan sonra Aslan Başer Kafaoğlu özellikle örgütlenmenin önemi üzerinde durmuş ve özete şöyle konuşmuştur:

İşsizlik ve pahalılık kendiliğinden olan bir şey değildir, bundan zarar görenler olduğu halde çare bulunmamasının bir nedeni vardır. Demek ki bunda menfaati olanlar vardır. İşsizlik ve pahalılıktan yararlananlar bellidir ve bunlar örgütlüdür. Bankalar, şirketler, tröstler, partiler, basın, hatâ hayır dernekleri, şeklinde güçlü örgütlere sahiptirler. İşsizlik ve pahalılıktan zarar görenler buna karşı aynı şekilde örgütlenmek zorundadır. Bundan dolayı parti eylemi dışında dernek faaliyetlerine girmiş bulunuyoruz. Kitleleri örgütlemek zorundayız. 4 yılda bir yapılacak seçimlerle bu işi çözümlüyoruz. Her örgüt yeni örgüt ihtiyaçlarını ortaya çıkaracaktır. Bu örgütlenme yardım sandıkları, istihlal ve istihlak kooperatiflerine kadar gitmek zorundadır.

Bundan sonra davetlilerden ve toplantıyı izleyenlerden konuşmak isteyenler çeşitli konular üzerinde söz almış ve toplantı sona ermiştir.

Yeni bir işçi konfederasyonu

Hiçbir Konfederasyona bağlı olmayan yüzlerce sendikadan yirmi kadarı, yeni bir İşçi Konfederasyonu

kurmak hususunda anlaşmaya varmışlar, aralarından seçtikleri onbir kişilik bir komisyonu kuruluş hazırlıkları için görevlendirmişlerdir.

Bu Komisyon 1/Eylül/1968 tarihinde toplanarak Konfederasyona isim bulunması, kabul edilecek teşekküllerin tesbiti vs konularında tam yetkili kılınarak çalışmaya başlamıştır. İsim olarak daha çok öncelerden üzerinde durulan (M.İ.S.K.) «Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu» teklifi tartışılmış, fakat bu toplantıda bir karara varılamamıştır. Başkanlığına Ahmet Muşlu'nun getirildiği ve

Raportörlüğünü Plâstik-İş Sendikası Başkanı Veli Özer'in yaptığı Komisyon, ikinci toplantı için 7 Eylül tarihini kararlaştırmışsa da, ancak 11 Eylül'de Birleşik Gıda-İş Sendikası Genel Merkezinde toplanabilmişlerdir.

Bu toplantıda 5 kişilik kurucu heyet seçilerek başkanlığına da Ahmet Muşlu tam yetki ile getirilmiştir.

Milliyetçiliği kendi tekellerinde sayan ve işçi çevrelerinde kimlere hizmet ettiği pek iyi bilinen kimselerin başa getirildiği ve

EKMEĞE ZAM, DÜMENE DEVAM

9 Ağustos tarihli gazeteler İstanbul fırın işçilerinin grev kararı aldıklarını yazıyorlardı. Fırın işçileri gündeliklerine 3 lira zam istemişler, fırıncılar önce kabul eder görünüp arkadan bombayı patlatmışlardı: «EKMEĞE ZAM YAPILMALIDIR».

Birbiri peşisıra ortaya çıkan bu istekler kamuoyunu şöyle bir dalgalandırdı, daha sonra ortaklık durumu gibi oldu. Oysa bu peşi peşine dizili isteklerin ardında büyük bir oyun yatıyordu: İşveren Sendika ikilisinin halka kazık atma ortaklığı.

Ekmeğe zam konusu her ortaya atılışında büyük fırtınalar koparır. Yöneticileri fırtına geçinceye kadar soğuk soğuk terletir. Bunun nedeni tüm halkı doğrudan doğruya etkilemesi ve ilgilendirmesidir. Yöneticiler bu vartayı nasıl atlatacaklarını şaşırırlar ama çoğu defa da kazasız belâsız atlattılar. Son yıllarda ise ekmeğe zam konusu iktidar çevreleri için korkulu olmaktan çıkmış, hattâ eğlenceli bir oyun haline bile gelmiştir. Yapılan şudur: Fırın işçilerinin sendikası her 2-3 sene bir işverenleri toplu sözleşmeye çağırmakta ve üyelerine zam istemektedir. İşverenlere kalsa bu zammı derhal verinceklendir. Ama ne yapınlar ki ekmeğin bu fiatı, işçilere zam yapmağa elverişli değildir. Zam yapabilmek için ekmeğin fiatını artır-

mak gerekir. Fakat işin bir başka yönü de şudur ki, ekmeğe zam halkın yiyeceğidir. Bir kaç bin işçiye zam yapacağım diye fakir halkın ekmeğiyle oynamak, doğrusu akıl kârı değildir. Onun için işverenler, fakir halkı düşünerek (!), işçilere zam yapmamakta direnirler. Ama işçiler işverenlerin bu «hamiyetli» tutumunu bir türlü anlamak istemezler ve «zam» da direnirler. Böyle olunca, ne yapın, zavallı işverenler isetmiye isetmiye, ekmeğin fiatını yükseltme çabasına girerler. Bir de bakarsın, ya ekmeğin gramajı düşmüş, ya da 60 kuruşluk ekmeğe 70-80 kuruş oluvermiş.

Bu oyunun kamu oyunu aldatma bölümünde en büyük yardımcı büyük tirajlı sağıcı gazetelerdir. Örneğin tirajı 300.000'e yaklaşan Tercüman 13.8.1968 de «Ekmeğe zam isteyen fırıncılar grev yapacak, Belediye Başkanı Atabay istedikleri kadar grev yapınlar biz her türlü tedbiri aldık dedi» şeklin de bir başlık atmıştır.

Atabay'in «tedbirler» den neyi kastettiği bir yana, gayet açıktır ki, bu tip başlıklar ve yazılar, ekmeğe zammı işverenler değil de, işçiler istiyormuş izlenimi uyandırmak için maksatlı olarak kullanılmaktadır.

Sendikacılar ise perde arkası işbirlikçileridir. Ve Atabay'in «ted-

birler» indeki keramet, bu işbirliğinde yatmaktadır. Sendikacıların bu oyundaki görevi toplu sözleşme yapıyoruz diye zam istemek, daha sonra uyumsuzla düşüyor görünmek ve ekmeğe zam için gerekli mizansenin hazırlanması. Ücretlere zam konusunda görünüşte aslan kesilen sendikacılar, ekmeğe zam konusunda bir iki göstermelik beyanatın dışına çıkmamaktadırlar. Sendikacı-İşveren işbirliğinin en açık kanıtı ise bundan önce imzalanan toplu sözleşmenin 34. maddesidir. 1965 yılında yapılan sözleşme sonunda işçi gündeliklerine 1-2 lira arasında zam yapılmış buna karşılık ise belediye, ekmeğe 5 kuruşluk zammı kabul etmişti. Sözleşmenin 34. maddesinde ise şöyle denilmektedir:

«15.8.1966 tarihinden 15.9.1966 tarihine kadar olan bir aylık ücret farkı, işverenler tarafından bu süredeki işçilerden kesilerek, 15.9.1966 tarihini takip eden bir ay içinde ZAM TOPLAMININ YARISI İŞÇİNİN BAĞLI OLDUĞU TİG-İŞ SENDİKASINA, DİĞER YARISININ DA İŞVERENLERİN BAĞLI OLDUĞU İŞVEREN SENDİKASINA ÖDENMESİNİ İşveren kabul ve taahhüt eder.»

Görüldüğü gibi sendika, ekmeğe yaptırdığı zammın bedeli olarak, işçi gündeliklerinden kesilen parayı, işveren sendikasıyla paylaşmaktadır. İşçiler ise kendilerine oynatan bu namussuzca oyunun farkında değildirler.

Şimdi ekmeğe zam düzeninin sonuçlarına rakamlarla bir göz atalım.

İstanbul'da ekmeğe; iki tip işletmede imal edilmektedir. a) Ekmeğe fabrikalarında, b) Kubbeli ekmeğe fırınlarında.

Ekmeğe fabrikalarında 24 saatte 20.000 ekmeğe yapılmakta ve ortalama olarak 30 işçi çalışmaktadır. Kubbeli fırınlarda ise 24 saatte 5.000 ekmeğe yapılmakta ve yine ortalama olarak 15 işçi çalışmaktadır.

Sendika günde 3.— TL. zam istediğine göre, ekmeğe fabrikalarında 30 işçi üzerinden işveren, günde 90.— TL. bir fark ödemek durumundadır. Kubbeli fırınlarda ise; 15 işçi üzerinden günde 45.— TL. fark ödenecektir. Maliyete ekmeğe başına; ekmeğe fabrikaları için 45 santim, yani 20 paradan da az, kubbeli ekmeğe fırınları için 90 santim, yani 1 kuruştan daha az bir ücret farkı istenmektedir.

Buna karşılık işverenlerin istediği zam ise ekmeğe başına asgarî 5 kuruştur. 5 kuruşluk zam demek ekmeğe fabrikaları için günde 1.000 kubbeli fırınlar için ise 250 lira aşıktan kazanç demektir.

Fırıncıların sendikacılarla birlikte işçiyeye ve halka atıkları kazık, işte böyle devasa bir şeydir.

TÜRKİYE SOSYALİZMİ

VI — AĞA, KÖYLÜLER VE DEMOKRATİK DEVRİM

Sayın Aybar'ın 'Temel Yapı Değişiklikleri', 'bozuk düzeni temelden değiştirecek olan işler' ve 'emekçi sınıflar iktidarının yapacağı ilk işler' arasında, hemen ilk maddede, 'Toprak Reformu' ele alınmaktadır. '... toprak, ağaların elinden alınacaktır.' dendiğinden sonra, 'ağaların elinde en çok 500 dönüm bırakılacaktır.' ve '... toprağı olmayan veya yetmeyen köylü ailelerine toprak dağıtılacaktır.' 'Köylüler kendi topraklarında kendilerinin efendisi olacaktır.' (s. 663) denmektedir.

a) Ağa'nın nitelikleri

Sayın Aybar'ın emperyalizme karşı, emperyalizmle işbirliği halinde olan komprador burjuvaziye ve Amerikancı bürokrat kesime karşı olduğu gibi, 'ağa' ya karşı önerilen mücadelenin de 'sosyalist' mücadele olacağını söylediğini yukarıda izah etmiştir. Yani Sayın Aybar, 'komprador burjuvazi ve Amerikancı bürokrat kesim' ile mücadele etmiş olmakla şehirde (sanayiye ve ticarete), 'ağa' ile mücadele etmiş olmakla da köylük yerlerde (tarımda) sosyalizmi gerçekleştirmiş olacaktır. Fakat biz, her şeyden önce, Sayın Aybar'ın, 'ağa' sözüyle neyi kastettiğini anlamakta gerçekten binbir güçlük çekiyoruz. Ağa, feodal nitelikte bir ağa mıdır, yoksa sadece büyük toprak sahibi midir? Büyük toprak sahibi ise, bizzat köyde bulunan ağa mıdır; yoksa şehirde oturan ve mülfetim vasıtasıyla toprağın rantını alan kapitalist toprak sahibi midir? Başka bir açıdan sorulur: Ağa, toprağında, angarya usulüyle yarı-köle köylüyü mü çalıştırmaktadır (yani sömürü, feodal nitelikte bir sömürü müdür); yoksa ağa, toprağında, yarı-proleterleşmiş yoksul köylüyü mü çalıştırmaktadır (yani sömürü, yarı-feodal nitelikte bir sömürü müdür); yoksa büyük toprak sahibi, toprağını, mülfetim vasıtasıyla işlettiğinden tamamen başkasının emeğiyle geçinmekte veya toprağında tarım proletaryası yani ücretli tarım işçisi çalıştırarak kapitalist pazar için meta üretimi mi yapmaktadır (yani sömürü, kapitalist nitelikte bir sömürü müdür)? Bütün bunlar, ağalık müessesesini olduğu kadar, tarımda mülkiyet şeklini ve üretim ilişkileri tarzını ve niteliğini tespit etmemize ve önmümüzdeki devrimci görevin niteliğini tayin ve tespitte imkân verecektir. Oysa, Sayın Aybar'a göre, tek tip ağa vardır ve ağa, tarımın makineleşmesiyle birlikte (oysa makineleşmeyle birlikte, ağanın yerini tarım burjuvazisi almaya başlıyor), emperyalizmle işbirliği yapmaktadır; tarımın makineleşmediği ve hattâ makineleşmesinin şimdilik çeşitli güçlüklerle karşılaştığı Doğu dağlık bölgesinde, emperyalist ile ağa arasında kurulduğu iddia edilen işbirliğinin somut belirtileri nelerdir, bunlara dair de hiç bir açıklama yapılmamıştır.

Sayın Aybar'ın önemli bir sınıf olarak mevcut olduğunu yazısından anladığımız ağa sınıfının niteliği hakkında bizi aydınlatabilecek sözlerini buraya aktaralım: 'Doğu ve Güney Doğuda bugün hâlâ uygulanan feodal töreler...' (s. 651) 'Ağaların elinde en çok 500 dönüm bırakılacaktır... sulu tarım yapan bölgelerde ağaların elinde bırakılan toprak, 100 dönüme kadar inebilecektir.' (s. 663).

Öyleyse ağa nedir? 500 dönümden (sulu tarımda 100 dönümden) fazla toprağı olanlara, ağa denir. Doğu ve Güney Doğuda hâlâ feodal töreler mevcuttur, öyleyse bu bölgelerdeki ağa, feodal-ağadır. Yurdun diğer bölgelerindeki ağaların tek ölçütü ise (Sayın Aybar, bütün ağaları aynı kategoriye sokmaktadır), ellerinde bulundurdukları toprak miktarıyla ve toprağın sulanır niteliğiyle ölçülmektedir.

Ağanın mülkiyetinde bulunan 500 dönümden fazla toprak elinden alındığı ve bu fazla toprak, topraksız ve az topraklı köylüye verildiği zaman ne olacaktır? Tarımda sosyalizm kurulmuş olacak mıdır? Devam edelim: feodal nitelikteki ağanın 'feodal' niteliği, yarı-feodal nitelikteki ağanın 'yarı-feodal' niteliği ve kapitalist nitelikteki büyük toprak sahibinin 'kapitalist' niteliği sona mı erecektir? Ve hâlâ feodal törelerin mevcut olduğu bölgelerde, yarı-köle köylü, aşiret ve tarikat bağlarından yani yarı-kölelikten kurtulacak, feodal sömürü ortadan kalkacak ve demokratik devrim gerçekleştirilmiş olacak mıdır? (Kaldı ki, Sayın Aybar, böylece sosyalist devrimi gerçekleştirmiş olacaktır.) Yarı-feodal bölgelerde, ortakçı, yarı, ırgat, yanaşma gibi yoksul köylüler ve kapitalist tarım işletmelerinde çalışan tarım proletaryası ortadan kalkarak, tarımda, yarı-feodal sömürülme ve gene tarımda kapitalist sömürülme ortadan kalkacak mıdır? İşin diğer yönü, topraksız ve az topraklı köylüler de yeteri kadar toprağı kavuştuğu zaman, orta köylü seviyesine yükselmiş ve orta köylüyle birlikte 'kendi topraklarında kendilerinin efendisi' olmakla, yani tarım küçük-burjuvazisi olmakla, tarımda 'sosyalist mülkiyet' kurulmuş olacak mıdır? Bu sorulara cevap vermeye çalışalım:

b) Feodal ve Yarı-feodal Unsurların Nitelikleri

Sayın Aybar şöyle diyor: 'Doğu ve Güney Doğudaki bugün hâlâ uygulanan feodal töreler, Tımar usulünün kalıntısıdır.' (s. 651). Tımar ise devlete ait topraklardan 'yüksek rütbeli veya yararlılığı görülmüş askerlere ve sair kişilere' verilen ve geliri '20 bin (akçeden) aşağı olan' topraklardır; ki, bu topraklar, tımar sahibinin çocuklarına miras yoluyla kalmaktadır (s. 645-646-647). Demek oluyor ki, Doğu ve Güney-Doğu'da, Osmanlı Devleti tarafından herhangi bir devlet memuruna vs. verilen toprakların sahipleri, bugünkü feodal-ağanın soylarıdır; ve bu topraklarda çalışan emekçiler

de feodal-ağa ile bir kan-bağı vs. şeklinde ilişkisi olmayan, ayrı kandan gelen yarı-köle köylülerdir. Bu konuyu biraz genişletmemize izin verilsin. Çünkü, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'da, feodalizm böyle konduğu zaman, gerçekten doğru bir sınıf tahlili yapılmamış olacak ve dolayısıyla sınıf mücadelesi çizgisi yanlış tespit edilmiş olacaktır.

Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'da, feodal ve yarı-feodal unsurlar, Batı Avrupa feodalizminden farklı bir yapıya sahiptirler; ve değişik nitelikte feodal ve yarı-feodal unsurlar, aynı zamanda, yanyana bulunmaktadır. Batı Avrupa'da, prens, senyör vs. feodal soyluluğu temsil eder, ve yarı-köle olan serf ayrı bir kandan gelir. Yani derebey ile serf, birbirlerinden kan-bağı bakımından ayrırlar. Doğu'da, aşiret reisi ile aşiret üyeleri birbirlerine aynı zamanda kan-bağı ile bağlı, yani kandaş topluluklardır. Aşiretler, kabilelerden meydana gelir ve bu kabileler kan akrabalığıyla birbirlerine bağlıdır. Bu kabilelerden biri, pedersahî hiyerarşiye göre, aşiret-reisi-ailesini temsil eder. Ve aynı zamanda, aşirete daha sonra dışardan gelerek sığınmış ve yerleşmiş kirmançlar vardır ki, bunlar, aşiretin siyasi ve idari bakımdan en düşük tabakasını teşkil ederler. Demek oluyor ki, Doğu Anadolu'da, aşiretler, ilkel komunal toplumun pedersahî unsurlarını taşımaktadır; ve aynı zamanda, aşiret üyeleri, aşiret reisinin toprağında veya diğer işlerinde angarya çalışmakla ve ürünlerinden vergi vermekle, siyasi ve iktisadi bakımdan bağımlı yarı-köle köylüyü; ve aşiret reisi, bu angarya ve vergilere sahip çıkmakla da feodal-ağayı temsil etmektedir. Yani aşiretlerin sosyal yapısı, ilkel komunal toplumun izlenini taşımaktadır ve aşiret reislerinin kökleri, aşiretlerin tarihi kadar eskidir. Bunları, aşiretlerden yüzlerce yıl sonra yücut bulan Osmanlı İmparatorluğu'nun taltif için verdiği tımar kalıntıları olarak göstermek büyük bir hatadır.

Bizim inceleme yaptığımız Şemdinli'de, (7) zamanla, Mezopotamya'dan gelerek Şemdinli aşiretleri üzerinde egemenlik tesis eden mirler (beyler), ilkel komunal bağları ortan, daha ileri bir feodal nitelik gösterirler. Mirler, geniş topraklara sahip olmamakla birlikte, kendi vurucu güçleriyle, cebir yolu ile, bu bölge aşiretlerini egemenlikleri altına almışlardır. Burada, derebeyi olan mir ile aşiretler üyeleri arasında ortak kan-bağı yoktur. Ama zamanla mirlerin egemenliklerine başka kuvvetler tarafından son verildiği, mirlerin feodal egemenlikleri ortadan kalktığı halde, aşiret bağları devam etmiştir. Bu 'başka kuvvet' ise, bütün ticaretinin gelişmesi sonucu mahalli pazarın parçalanması döneminde, Nakşibendi Şeyhinin oğlu ve torunlarıdır; ki bunlar, bölge topraklarının büyük bir kısmını bizzat satın alarak, bölgede toprak mülkiyetine bağı egemenlik kurmuşlardır. Bundan çıkaracağımız sonuçlar: 1) Aşiret reisleri, aşiret üyeleriyle kan-bağı ile bağlıdır; fakat aşiret reisi, üyelerden angarya (emek-rant) ve vergi (ürün-rant, para-rant) alır; 2) Mirler, geniş topraklara sahip olmayan, fakat aşiretleri cebir yolu ile egemenlikleri altına almış olan derebeylerdir; bunlar angarya ve vergi alırlar (feodal nitelik); 3) Şeyhler, cebir yolu ile, yani işgalle değil, bizzat para karşılığında satın aldıkları geniş toprakların sahibidirler; neticede angarya ve vergi kalkmış; fakat köyler tutan geniş topraklarda yoksul köylü ve ortakçı çalıştırılmıştır (yarı-feodal nitelik). Görülüyor ki, hiç birisi, tımar kalıntısı değildir ve toplumun bizzat kendi sosyal-ekonomik bünyesinden doğmuştur.

Şüphesiz ki, bizim inceleme bölgemiz Şemdinli, buna nispetle çok geniş bir bölge olan Doğu ve Güney-Doğu'nun bazı sosyal ve ekonomik özelliklerini yansıtmakla birlikte, genelleştirilemez. Fakat, başta Şerefname olmak üzere, bu bölgeye ait toplumsal-yapı araştırmaları kapsayan yayınlar, aşiret reislerinin, aşiretlerin toplumsal-yapı unsurları olduklarını doğrulayacak ve pekiştirecek bilgiler doludur, fakat hiç birisi, aşiret reislerinin (ve bazı hallerde aynı zamanda şeyhlerin), tımar usulünün kalıntısı olduğuna dair bir bilgi vermemektedir.

19. Yüzyılın son 20 yılı içinde, Anadolu'nun ıslahatı için görevlendirilen Şakir Paşa 1899'da yazdığı bir rapor ile (8) Dersim bölgesinde meydana gelen isyanlar dolayısıyla aşiret reislerinin sürgüne gönderilmesini veya idam edilmesini eleştirmiş, ve neticede, aşiret bünyesinin daima bir aşiret reisi veya ağa yarattığını belirterek, 'şekâvet' meselesini 'sahis' meselesine değil, aşiretlerin mevcut sosyal ve iktisadi yapılarına bağlamının gerektiğini yazmıştır. Gene Şakir Paşa, Doğu Anadolu'da, Çarlık Rusya'sının (ve nispeten İngilizlerin) etki alanına girmiş olan Ermeni ve Nesturi'lere karşı, Rus Kazak alaylarına benzeyen Kürt alayları ihdasını düşüncümlü ve Sultan Hamid'in adına izafeten Hamidiye alayları kurulmuştur. Hamidiye alayları, aşiretlerin kendi aralarında kuruluyor, aşiret reisi alayın komutanı oluyordu. (9)

Bütün bunlar, bize, Doğu'da, aşiret reislerinin Osmanlı Devleti tarafından tayin edilmiş tımarlar olmayıp, bizzat aşiretlerin kendi bünyelerinde mevcut olan unsurlar olduklarını gösteren delillerdir. Tımar kalıntısı toprak ağaları, bu bölgede, tek-tük de olsa bulunabilir. Fakat esas olarak, Doğu'da ve Güney-Doğu'da, hâkim sosyal yapı, aşiret yapısıdır; ve aşiret bünyesi, ilkel komunal toplumun izlenini taşımaktadır. Bunları, tımar usulünün kalıntısı saymak, sadece meselelerin yanlış konuşulmasıyla bitmeyecek, bu yanlış, sosyalist mücadele çizgimizin de yanlış konuşulmasına sebep olacaktır. Çünkü, bir memuriyet şeklinde, dışardan gelmiş ağaya karşı, anti-feodal devrim döneminde, yarı-köle köylüleri kazanmak çok kolay olmakla birlikte, kan-bağı ile birbirlerine bağlı olan aşiret topluluklarında, aşiret reisine karşı, aşiret üyelerini kazanmak, çeşitli güçlükleri içinde taşımaktadır.

c) Sosyalist Devrim ve Toprak Reformu

Stalin, 'feodal rejimde ekonomi dışı cebir' konusunda şöyle diyor: 'Şüphesiz ki ekonomi dışı cebir, feodalizmin temelini teşkil etmekle beraber, derebeylerin ekonomik iktidarının kuvvetlenmesine yardım etmiştir; bunun temelini, toprağın feodal mülkiyeti teşkil ediyordu.' (10)

Doğu ve Güney-Doğu'da, feodal rejim, 'ekonomi dışı cebir' ile birlikte, aşiret birliğini sağlayan 'inançlar' da kapsar. Ve bazı aşiretlerde, aşiret reisinin 500 dönümden daha az toprağı olmakla birlikte, aşiret üyesi, aşiret reisinin tarlalarında aşiret töreleri gereğince, angarya olarak çalışır ve vergi verir. Aşiret üyesinin, aşiret reisine angarya ve vergi vermesi, aşiret reisinin toprak mülkiyetine değil, aşiret üzerindeki ekonomi dışı cebir unsuruna ve aşiret inancına dayanmaktadır. Ağanın 500 dönümden fazla toprağı elinden alındığı zaman, aşiret reisinin çoğu durumda 500 dönüm olmayan topraklarına hiç bir şekilde dokunulmamış olacak ve aşiret reisinin feodal-ağa niteliği zedelenmeyecektir. Yani ağanın elinden 500 dönümden fazla toprağının alınması, bazı yerlerde, değil 'sosyalist devrim' i, 'demokratik devrim' i bile tam olarak gerçekleştirmeyecektir. Şayet 500 dönümden fazla toprağı varsa, ağalık nitelikleri (feodal, yarı-feodal, kapitalist) ortadan kalkmayacak, fakat yetki sınırları daraltılacak ve belki ağanın 'burnu kırılmış', daha fazla büyüme hevesi önlenmiş olacaktır. Toprak mülkiyetinin yarı-feodal nitelikte olması, yani ağa ile emekçiler arasında, aşiret töreleri ve inancına bağı olarak değil, sadece, toprağın yarı-feodal mülkiyetine bağı olarak ve kendi mülkiyetindeki topraklar üzerinde çalışmak zorunluluğunun yarattığı yarı-feodal bağlar bulunması, aynı şekilde, sonucu değiştirmeyecektir. 500 dönüm toprak, toprakta çalışanların pek iyi bileceği gibi, bir ailenin işleyebileceğinden çok fazladır; bu toprağı işleyecek olan toprak sahibi, mutlaka toprağında angarya, ortakçı, ırgat, veya ücretli tarım işçisi (önerilen toprak reformu ile, ülkede yoksul köylülük ve tarım proletaryasının ortadan kalkacağını iddia etmek mümkün değildir) çalıştıracak; hele köyde oturmayan bir toprak sahibi, toprağında, ne kendisi, ne de ailesi çalışacaktır. Yani köylü ailelerin kendi topraklarında kendilerinin efendileri olmaları amacı, nispeten gerçekleşse bile, tamamen gerçekleşmemiş olacak, mevcut toprak dağılımı, daima toprakta sömürülecek emeği bulacak, ağanın 500 dönüm olan toprağında toprak sahibi ağa değil, başkaları çalıştırılacaktır. 'Başkaları', yani ortakçı, ırgat, azap veya ücretli tarım işçisi. Görüyoruz ki, tarımda anti-feodal devrim yani demokratik devrim tamamlanamamış ve üstelik, bütün yoksul köylülerin 'tarım küçük burjuvazisi' şeklinde getirilmesi hedefi bile tam olarak gerçekleştirilememiştir. Kimi bölgelerde feodal, kimi yerlerde yarı-feodal ve kimi yerlerde kapitalist nitelikte olan toprak mülkiyeti devam etmiş olacaktır. Bunun yanı sıra, toprağına dokunulmayan orta köylü, veya reform neticesinde toprağına bir miktar toprak daha katarak veya kendisine yetecek bir miktar toprağına sahip olacak olan yoksul köylü, tarım küçük burjuvazisini meydana getirecek, yani tarımda üretim araçlarına sahip orta tabakalar güçlenmiş ve pekiştirilmiş olacaktır. Bu ise, sosyalizm değildir.

Elbette biz, ilk aşamada, tarımda toprak mülkiyetinin sosyalizasyonu gerçekleştirilmesi gerektiğini söylemiyoruz. Biz, tarımda, sosyalizasyonu kurmanın güç bir iş olduğunu biliyoruz; fakat, tarımda, sosyalist üretim ilişkilerine geçmeden önce demokratik devrimin gerçekleştirilmesi gerektiğini ve bunun bir hamlede değil, adım adım gerçekleştirilmesi gerektiğini söylüyoruz. Sayın Aybar'ın toprak reformu programını, ilk hamlede, en mümkün olan bir program olarak görüyoruz, fakat bu programın gerçekleştirilmesi olmasının 'sosyalist devrim' le ilgili olmadığını da aynı zamanda belirtiyoruz. Stalin şöyle der: '... şu önemli şartı gözden kaçırmamalı: burjuva devriminin tamamlanması, bir solukta başarılabilir bir iş değildir. Gerçekte bu devrim, koca bir dönem içinde, adım adım gerçekleştirildi.' Stalin hemen ekliyor: 'Bu dönemde, 1918'in bir kısmı değil... 1919'un bir kısmıyla... 1919-1920 yıllarının bir kısmı da girer.' (11) (Partinin 1917 Ekim'inde iktidara geldiği düşünülün; ve 1905'ten 1917 ye kadar burjuva demokratik devriminin bazı amaçlarının gerçekleştirilmiş olduğu da unutulmasın.)

c) Orta Köylüler ve İki Devrim Karşısında Durumları

Şimdi de konuyu başaşağı çevirmek gerekiyor: ağa sınıfıyla mücadele, emperyalizmle birlikte yürütüldüğüne göre, bu mücadelenin niteliğinin (yani 'demokratik' veya 'sosyalist' olmasının) doğru tespit edilmesinin faydaları nelerdir, yanlış tespit edilmesinin zararları neler olacaktır? Yani 'demokratik devrim' ile 'sosyalist devrim', ağa sınıfı hariç köylü kitlelerinin tamamını kendi saflarında toplayacak mıdır? Başka bir deyişle, 'demokratik devrim' e katılacak olan orta köylülerin, aynı şekilde, 'sosyalist devrim'e katılmaları mümkün müdür? Ve 'demokratik devrim' aşamasında, 'sosyalist devrim' şiarıyla ortaya çıkmak, milli kurtuluş cephesine kazanılması yurdumuzda her zaman mümkün olmuş olan orta köylüleri, anti-emperyalist cephenin karşısına itelemeyecek midir? Şimdi bu soruların cevabını vermeye çalışalım:

Sayın Aybar, sosyalist iktidarın 'emekçi sınıflar' ın ortak koalisyonu ile kurulacağını ve aynı şekilde emperyalizme karşı mücadeleyi 'emekçi sınıflar' ın vereceğini söylüyor. Emekçi sınıflar ise, 'işçiler, yoksul köylüler, küçük esnaf ve zanaatkarlar, arkasız memurlar' dır (s. 665) (altını biz çizdik

İİ VE SOSYALİZM III

Muzaffer ERDOST

m.e.). Sayın Aybar, genel olarak, «yoksul köylüler terimini kullanmaya dikkat etmekte, sadece bir yerde, o da toplumun tâli çelişkilerinden söz ederken «orta köylüler» terimini kullanmaktadır: «... hiç topraksız köylülerle orta köylüler arasında ... çelişkiler mevcuttur.» (s. 657).

«Topraksız veya az topraklı köylü», «yoksul köylü» ve «orta köylü» ... Emekçiler arasında yalnız «yoksul köylüler» sayıldığına göre, ağa sınıfına karşı olan mücadeleye ve sosyalizmi kuracak olan «emekçi sınıflar iktidarına» sadece yoksul köylülerin alınması halinde, «orta köylüler» ne yapacaktır? Orta köylü, toplumdaki soyutlanmış, hayali bir kuvvet olmadığına göre, bu kitlelerin, demokratik devrimde ve sosyalist devrimde yeri ne olacaktır?

Rusya'da, demokratik devrim döneminde, orta köylü ile ittifak kurmuş olan proletarya, sosyalist devrim döneminde, orta köylüyü tarafsızlaştırmakla yetinmek zorunda kalmıştır. «Orta köylü, asıl burjuvazinin iktidarının devrilmesi sırasında, proletarya iktidarı sağlanıncaya kadar en çok tereddüt eden ve direndir. Yoksul köylüyle ittifak ve orta köylünün tarafsızlaştırılması, asıl bu dönemde önemlidir.» (12)

«Lenin, ... yoksul köylüyü ya da «köylülerin sömürülen emekçi yığınlarını» tarım işçilerinden, yarı-proleterlerden, yarıcıllardan ve küçük köylülerden ayrı bir grup olarak [Lenin, «yoksul köylü» yü bir «grup», Sayın Aybar ise «sınıf» olarak niteliyor, bkz: s. 655] tanımladıktan sonra ... orta köylülere geçerek ... şöyle diyor: iktisadi anlamda orta köylüden, çok geniş topraklara sahip olmamakla birlikte, genel olarak kapitalist düzen içinde sadece ailelerini ve işletmelerini geçindirme imkânını sağlamamakla kalmayan, ama aynı zamanda, hiç değilse iyi mahsul yıllarında, sermaye olarak devreden bir üretim fazlası veren ve sık sık ücretli iş-gücü kullanan, toprağa sahip olan küçük çiftçiyi anlamak gerekir. ... Devrimci proletarya hiç değilse yakın bir gelecekte ve sosyalist iktidar döneminin başlarında bu tabakayı kendi safına kazanma görevini hedef olarak alamaz. Proletarya, bu tabakayı tarafsızlaştırmak, yani onun proletaryaya karşı savaşında burjuvaziye aktif bir destek olmasına engel olma göreviyle yetinmelidir.» (13)

Sovyet Rusya'da, orta köylünün, demokratik devrim ve sosyalist devrim karşısındaki ayrı tavırlarını daha iyi anlayabilmek için devam edelim:

«1918 Kasım'ında devrimin izlediği yola bir göz atan Lenin şöyle yazıyordu: Evet, köylünün tümüyle birlikte yürüdüğü süreç, bizim devrimimiz burjuva bir devrimdir. Biz bunun açık olarak bilincindeyiz ... Önce bütün köylüyle birlikte krallığa karşı, büyük toprak sahiplerine, derebeyliğe karşı (ve bu durumda devrim bir burjuva devrimi, bir burjuva demokratik devrim olarak kalır). Sonra da, yoksul köylüyle birlikte, yarı-proleterlerle birlikte, bütün sömürülenlerle birlikte, zengin köylüler, kulaklar, spekülatörler dahil kapitalizme karşı; ve bu sefer devrim sosyalist bir devrimdir.» (14)

Rusya'da devrim iki aşama izler: birinci aşamada, proletarya, «burjuvaziye tarafsızlaştırarak, Çar'a (otokrasiye) ve büyük toprak sahiplerine karşı bütün köylüyle birlikte» sınırlı; bu, demokratik devrim şiarıdır. İkinci aşamada, «proletarya, şehir küçük burjuvazisini ve köy küçük burjuvazisini (yani orta köylüyü) tarafsızlaştırarak, yoksul köylüyle ve genel olarak halkın yarı-proleter tabakalarıyla birlikte, şehir ve köy burjuvazisine karşı»; bu, sosyalist devrim şiarıdır. Ve iki şiar da, aynı partinin değişik aşamalarda iki ayrı stratejisini formüle eder.

Şüphesiz ki, toplumların tarihi ve mahalli özellikleri, devrimin stratejisini belirleyecek hususlardır ve bu sebeple, Rusya'da devrimin stratejisi ile Çin'de, Kuzey Vietnam'da izlenen devrim stratejisi birbirlerine göre farklılık gösterirler. Köylü meselesinde, tarihi ve mahalli farklılığa, Batı Avrupa köylüsü ile Rus köylüsü arasındaki fark, belirgin bir örnek olarak gösterilebilir: Batı Avrupa'da, burjuva demokratik devrim, burjuva sınıfın öncülüğünde tamamlanmış ve bu devrim döneminde serf olan yarı-köle köylü, burjuvazi ile ittifak kurmuştur. Rusya'da ise, yarı-köle köylü, proletarya ile ittifak kurarak serflikten kurtulmuştur. Türkiye'de de devrim stratejisi, tarihi ve mahalli özelliklere bağlı olarak, sınıfların değişik planda tertibini zaman zaman gerekli kılacaktır.

Sayın Aybar, anti-empyralist mücadele ile birlikte yürütüldüğünü söylediği sosyalist mücadelede, mücadeleyi yürüten emekçi sınıflar arasında «orta köylü» yü ihmal etmektir: anti-empyralist mücadelede devrimin saflarına katılacak olan orta köylüyü, sosyalist mücadele şiarıyla, millî demokratik devrim saflarından uzaklaştırmakta, feodalizmin, empyralizmin ve hattâ — sosyalist devrim şiarı altında — karşıya alınmış olan millî nitelikteki burjuvazinin desteği haline gelmesine yardımcı olmaktadır. Millî demokratik devrimden sonra, yani artık empyralist ve feodal desteğin bulunmadığı sosyalist devrim döneminde, devrim karşısında tutarsız ve kararsız olan orta köylünün yoksullaşmaya dönük unsurları, devrim saflarında yerlerini alacak; kendi durumlarını muhafaza edebilenler, devrim başarıya ulaştıkça, devrim saflarına katılacaklar; daha çok burjuvaziye dönük orta köylüler sosyalist devrimde katılmayacaklardır; bu sonuncuların sosyalist devrim döneminde, hiç değilse tarafsızlaştırılmaları gerekir.

Okur şu noktaya dikkat etmelidir: empyralist dönemde, yarı-sömürge bir ülkede, millî demokratik devrimi gerçekleştirecek iktidar, millî bütün sınıf ve zümrelerin koalisyon

halinde katılacağı bir iktidardır; yarı-sömürge bir ülkede, emekçileri de temsil eden (ki, «emekçi» sözü, sadece tamamen mülksüzleştirilmiş olan proletaryayı değil, üretime bizzat emeğiyle iştirak eden şehir ve köy küçük-burjuvazisini kapsamaktadır) millî bütün sınıf ve zümreleri iktidara getirecek şiar, sosyalist devrim şiarı değildir ve iktidara geldikten sonra da, ilk dönemde yapılması mümkün olan devrim, sosyalist devrim değildir. Sosyalist olduğumuzu söyleyeceğiz, fakat önümüzdeki görevin sosyalist devrim değil, millî demokratik devrim olduğunu bilceğiz ve bunu da açıkça söyleyeceğiz.

VII — ŞEHİR KÜÇÜK — BURJUVAZİSİ

Köy küçük-burjuvazisi olan orta köylünün, «demokratik» devrimde ve «sosyalist» devrimde yerlerini tespit etmekte. Şimdi, şehir küçük-burjuvazisinin, hele şu günlerde Anadolu ilçelerinde irticai aktif unsur ve âdeti kallesi olan şehir küçük-burjuvazisinin durumunu tahlil edelim:

Sayın Aybar «emeğiyle yaşayanlar» arasında saydığı «küçük esnaf ve zanaatkarlar» (s. 656-665) sözlerini kullanmakta, fakat «küçük-burjuvazi» terimini kullanmaktan kaçınmaktadır. Sayın Aybar diyor ki, «Küçük esnafın, zanaatkarın, aşırı sömürü yüzünden bugün yeniden su yüzüne çıkan Emegö dönük yanları, politik açıdan gereği gibi değerlendirilirken, bunun tarihsel kökleri de bilimsel incelemelerle açıklanmalıdır.» (s. 656). Tarihsel kökleri ise, Sayın Aybar'a göre, «sosyalizme yakın» dır ve şöyle demektir: «Küçük esnafın, zanaatkarın, Lonca örgütlerinden, Ahî ve Fütüvvet örgütlerinden geçen sosyalizme yakın bir tarihleri vardır.» (s. 656).

Daha ilerde, Sayın Aybar, küçük esnafı ve zanaatçıyı, emeğiyle yaşayanlar arasında göstererek (s. 665, 666), «Emekçi sınıflar «koalisyon» iktidarı» nda (s. 658), küçük esnaf ve zanaatçıya da emekçi oldukları için yer vermektedir. Sayın Aybar'ın sözlerini şöyle özetlemek mümkün: 1) Küçük esnaf ve zanaatçının emegö dönük yanları su yüzüne çıkmıştır, 2) küçük esnaf ve zanaatçı «emeğiyle yaşayan» emekçi sınıflardır, 3) küçük esnaf ve zanaatçı, anti-empyralist ve sosyalist devrimde işçi sınıfından ve yoksul köylüden ayırılmamıştır.

Küçük esnaf ve zanaatçının, üretim aracına ve bir miktar sermayeye sahip olduğu için burjuvaziye, ve bizzat kendisi çalışarak, başkalarının emeğiyle değil, bizzat kendi emeğiyle geçimini sağladığı için emegö dönük iki yüzü vardır ve bu niteliklerinden dolayı «küçük-burjuvazi» adını alır. Bu iki öge, bazan biri lehine değişmekte, bazan iki öge arasında denge muhafaza edilmektedir. Küçük-burjuvazinin bazan burjuvaziye dönük yüzü üstü çıkar ve burjuvalaşmaya başlar; bazan emegö dönük yüzü üstü çıkar, yarı-proleterleşir veya proleterleşir; bazan iki öge dengesini muhafaza eder ve küçük-burjuva niteliği sürüp gider. Şehir küçük-burjuvazisinin iki kanadı, küçük esnaf ve zanaatçı, Sayın Aybar'a göre, aşırı sömürü yüzünden, yani sömürüldükleri için emegö dönük yönleriyle su yüzüne çıkmışlar, «emekçi sınıflar» arasına katılmışlardır. Biz, kapitalizmin gelişmekte, köylere kadar yayılmakta olduğu ve tekniğin yoğunlaştığı günümüzde küçük esnaf ile zanaatçının, gelişme çizgilerinin aynı istikamette değil, ayrı istikametlere yöneldikleri kanısındayız. Şöyle ki:

a) Küçük Esnaf

Kapitalizmin açılıp saçılması, ilçelere ve köylere kadar uzanmasıyla birlikte, küçük-burjuvazinin küçük esnaf kanadı, her yıl yeniden artmış ve «sömürü yüzünden» yoksullaşmak şöyle dursun, bizzat «sömürü» sayesinde her yıl biraz daha palazlanmıştır. Küçük esnafın, mevcut yönetimden, iktidar partisinden şikâyetçi olduklarına dair önümüzdeki «Konya olayları», tipik bir örnek teşkil eder. Çünkü, küçük-burjuvazinin küçük esnaf kanadı, yoksullaşmak ve proleterleşmek şöyle dursun, genellikle, bir miktar para biriktirmekte, mülk sahibi olmakta, işlerini genişleterek birkaç çırak, kalfa ve tezgâhtar çalıştırmakta, yani sermayeye dönük yüzleri gelişmekte, burjuvalaşma özlemleri gerçekleşmeye yüz tutmaktadır. Ve bu sınıf, tutucu kimliğiyle aktif bir şekilde ortada görünmektedir.

Küçük esnafın en güc kaynağı köylülüktür, yani tarım alanıdır. Köy ve kasabalarda, iyi mahsul yıllarında, bir miktar biriktirerek küçük bir sermayeye sahip olan köy küçük-burjuvazisi, köylerin yakınlarındaki kasabalarda veya şehirlerde dükkan açarak, küçük esnafın nüfus bakımından ana gövdesini meydana getirmektedir. Köylünün kasabalarda bizzat temas sağladığı unsur, köylüsü olan bu küçük esnaftır; ve köylü, ideolojik bakımdan bu küçük esnafın etki alanındadır. Sosyalist ideoloji, köylerde genel olarak, militanlarını yetiştirmemiştir. En nihayet kentlerde ve kasabalarda meskün bulunan sosyalist militanların, köylüyü etki alanına alabilmesi, ancak bu küçük esnaf çemberini kazanmakla hiç değilse tarafsızlaştırmakla mümkündür. Küçük esnaf, köyü, ideolojik bilinçlenme yönünden çeviren bir sur, bir kale gibidir. Bu kaleyi, şimdi, dışardan empyralizm ve içerden işbirlikçi kapitalizm ve feodalizm aktif desteği haline getirmiştir.

b) Zanaatçı

Küçük-burjuvazinin zanaatçı kanadı, gelişen kapitalizmle ve sanayiın yoğunlaşmasıyla birlikte, her yıl biraz daha

pazar imkânlarını kaybetmekte, sermaye biriktirmiş olanlar, zanaatçılıktan vazgeçerek, sınıf ürünleri satan esnaf durumuna gelmekte, sermayeleri ve imkânları olmayanlar yoksullaşmakta, yarı-proleterleşmekte, bazıları proleterleşerek tamamen burjuvazinin emrine girmekte, işlerini kaybedenlerin bazıları ise ellerinde işe yaramayan bir meslekleri olduğu için lumpen proletaryanın arasına katılmaktadır. Örneğin, tekniğin gelişmesi ve sanayiın yoğunlaşması sonucunda, kunduracı olan zanaatçı işini kaybedip proleterleştiği zaman bir kundura imâlahanesine veya fabrikasına usta vs. olarak girmekte; bir dövençi, işini kaybetmesine sebep olan bir biçerdöğeri montaj atelyesinde, bir nalbant, işini kaybetmesine sebep olan bir traktör montaj atelyesinde usta vs. olarak iş bulamamakta, lumpen proletaryanın saflarına katılmaktadır. Buna rağmen, tekniğin yoğunlaşmasıyla birlikte, çeşitli tamir ve benzeri atelyeler ortaya çıkmakta, gelişmekte ve buralarda zanaatçı, kendisiyle birlikte daha fazla işçi çalıştırarak, burjuvaziye dönük yönleri gelişmektedir; fakat bunların gelişme imkânları daima sınırlıdır. Genel olarak, sanayiın yoğunlaşmasıyla birlikte, tekniğin gelişmesine karşı olan yani ilerleme karşısında tutucu olan küçük-burjuvazinin zanaatçı kanadı, devrimci eylem içinde giderek devrimci bir potansiyel kazanmaktadır.

c) Küçük-burjuvazinin İki Devrim Karşısında Durumu

Demek ki, küçük-burjuvazinin bazı kesimleri, giderek burjuvalaşmakta ve burjuvalaşma ümidini muhafaza etmekte, yani devrim karşısında «tutucu» olmaktadır, gerileyen ve proleterleşen kesim ise «devrimci» bir potansiyel kazanmaktadır. Küçük-burjuvazinin tamamını aşırı sömürü yüzünden yoksullaşmış saymak, her gün şehirlerin iç mahallelerine doğru genişleyen dükkanları ve her gün bu dükkanların yoğunlaşarak gelişip büyüdüklerini görmemek demektir. Küçük-burjuvazinin tamamını aşırı sömürü yüzünden yoksullaşmış saymak, sömürü eleştirisinin tipik karikatür unsurları olan manavi, kasabı, kabızmalı, bakkalı, oduncuyu, yani sömürüsünden şikâyet edilen küçük esnafı, sömürünün kurbanı olarak göstermektedir.

Demokratik ve sosyalist devrimi gerçekleştirmiş olan ülkelerde küçük burjuvazinin değişik dönemlerde davranışını bilmekte fayda vardır. Mao Çe-tung, devrim-öncesi Çininde küçük-burjuvaziye (mülk sahibi köylüler, usta zanaatçılar ve küçük aydınlar-öğrenciler, ilkokul ve ortaokul öğretmenleri, alt kademedeki devlet yönetmenleri, memurlar, küçük avukatlar-ve tacirler) üç ayrı gruba ayırmakta, zenginleşebilenlerin yani küçük-burjuvazinin sağ kanadında olanların devrim karşısında kuşku, kendi durumlarını muhafaza edenlerin tarafsız, yoksullaşmakta olanların yani küçük-burjuvazinin sol kanadını teşkil edenlerin devrimci olduklarını yazmaktadır. (15)

«Normal zamanlarda küçük-burjuvazinin ... üç grubunun devrimde karşı tutumları farklı olup, savaş sırasında, yani devrimin hızla yürüdüğü sıralarda zafer kesinleşince bu sınıfın yalnız sol kanadı değil sağ kanadı bile devrimde katılır.» (16) Ve Mao Çe-tung, millî demokratik devrimin yüküsel döneminde, ... küçük-burjuvazinin bütün kesimleri bizim en yakın dostlarımızdır diyecektir.» (17)

Demek ki, küçük-burjuvazi, millî demokratik devrimde, proletaryanın «en yakın dostları» olabilmeyi. Sosyalist devrimde, şehir küçük-burjuvazisinin küçük esnaf ve zanaatçı kesiminin tutumu, bunların devrim sırasında «tutucu», «tarafsız» ve «devrimci» niteliklerine ve devrimin değişik aşamalarında izlenecek olan strateji ve taktiğe uygun olarak değişecektir. Anti-empyralist mücadele döneminde, şehir küçük-burjuvazisinin bütün kesimlerini devrim cephesinde toplayabilmek, bugün, Türkiye'de, sosyalist devrim şiarıyla değil ancak millî demokratik devrim şiarıyla ortaya çıkmakla mümkündür. Aksi halde, tahrik ve destek nereden gelirse gelsin, küçük esnaf ve zanaatçıyı anti-komünist propagandayla harekete geçiren Konya olayları gibi olaylar, «küçük esnaf ve zanaatçının ... su yüzüne çıkan emegö dönük yanları gibi sözleri, «küçük esnaf ve zanaatçının ... sosyalizme yakın bir tarihleri vardır» gibi sözleri, romantik sosyalistlerin sözleri olarak tarihe kaydedilecektir. Çünkü fiilî durum, Sayın Aybar'ın düşündüğünün tam tersidir; şehir küçük-burjuvazisi, bugün, sosyalist devrimde katılmak şöyle dursun, emekçilerin örgütlenmesinin, bilinçlenmesinin, sosyalist fikirlerin yayılmasının aktif olarak karşısına çıkmaktadır.

Artık, empyralist ve feodal desteği bulunmadığı sosyalist devrim döneminde, küçük-burjuvazinin sol hattâ orta (Devamı 6. da)

- 7) Bkz: Muzaffer Erdost, Şemdinli Aşiretlerinde Üretim İlişkileri, Türk Solu, Sayı, 22, 23, 24, 25.
- 8) Dersim, Ankara, 1938
- 9) M. Şerif Fırat, Doğu İleri ve Varto Tarihi, Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 1961, s. 95 ve devamı.
- 10) Josef Stalin, Sosyalist Ekonominin Meseceleri, Sol Yayınları, Ankara, 1968, s. 44.
- 11) Aynı eser, s. 53.
- 12) Aynı eser, s. 60.
- 13) Aynı eser, s. 60-61.
- 14) Aynı eser, s. 57.
- 15) Bkz: Mao Çe-tung, Teori ve Pratik, Sol Yayınları, Ankara 1966, s. 118-119.
- 16) Aynı eser, s. 119.
- 17) Aynı eser, s. 124.

142. MADDEYE KARŞI MİHRİ BELLİ'NİN SAVUNMASI

(Başarı 3. sayfada)

İddia Makamı Mütalâasında, ayrıca, kendi anlayışlarına göre sosyalizmin ve komünizmin tanımlamasını yapmakta ve bu ikisini birbirleriyle kıyaslamaktadır. Bu kıyaslamaya göre Sosyalizm, seçimle gelir, demokratiktir, her ülkenin şartlarına göre değişik biçimlere bürünür ve iyi bir şeydir. Ama «Marksist komünizm» ihtilâl demektir, proletaryanın diktatörlüğü demektir ve kötü bir şeydir. Biz sayın savcının sosyalizm hakkındaki olumlu sözlerini bir ilerleme olarak değerlendirmiyoruz. Öyle devirler olmuştur ki, bizde savcılar «Sosyalizm» sözcüğünün «s» sini ağza almayı bile suç saymışlardır. Ama «Marksist» sıfatının yalnız komünizme yaksınması doğru değildir. Sosyalizmin biliminin kurucusu olan Marks'a, sayın savcının demokratik cinsten ve olumlu diye nitelendirdiği sosyalist örgütlerinin büyük bir kısmı, haklı veya haksız olarak sahip çıkmaktadır.

Sayın yargıçlar, hakkımda uygulanması talep edilen TCK 142. Madde, bilindiği gibi, 141. Madde ile birlikte, ilk olarak 1936 yılında kabul edilmiştir. Bu kanun maddelerinin amacı kurulu düzen «müesses nizam» diye anlandırılan şeyin korunmasıdır. Üzerinde bir hayli tartışılmış olan bu iki kanun maddesinin, otuz yılı aşkın uygulama süresi boyunca Türk toplumunun gösterdiği gelişme ile bu maddelerin tarihçesi arasında bir kıyaslama yapmayı, dâva konusunun açıklığı kavuşması bakımından gerekli buluyoruz.

1930 yılları Türkiye'si, zaferle sonuçlanan bir milli kurtuluş savaşından çıkmalı çok olmanın, Doğu'nun ve Güney'in ezilen uluslarının umut ve sevgiyle, emperyalist ülkelerin de saygıyla baktıkları. Kemalist, bağımsız Türkiye idi. Kemalist Türkiye'de, ekonomide kapitalist sektöre hayat hakkı tanınması, gerçekten milli bir Türk burjuvazisi yaratma umuduydu. Bunun bir hayal olduğu, milli olacak diye yaratılan burjuvazinin en güçlü çevrelerinin kompradorlaşmasını mukadder olduğu, çağımızda bizim gibi geri kalmış ülkelerde, emperyalist dünya sistemi içinde kapitalist kalkınma yolunun kapalı olduğu, o günlerde bugünkü kadar açık seçik ortada değildi. Kemalist iktidar, kapitalist sektöre ekonomide yer vermekle birlikte, onu başıboş da bırakıyordu. Ülkeyi yönetenler devletçilik ilkesini akilları erdiği kadar ama içtenlikle uygulama çabasındaydılar. Kemalist Türkiye'de, emperyalizmin doğrudan doğruya etkisinde olan ticaret sermayesinin ve feodal unsurların, güçler dengesindeki yeri ikincildi. Memleketin kaderine hükmeden asker-sivil aydın zümre bu iki asalak sınıfı hizada tutacak güçteydi. 1930'lar Türkiye'si fikir özgürlüğünün az çok hüküm sürdüğü bir ülkede de. O yıllarda Nazım Hikmet şiir kitaplarını yayımlayabiliyor, Hikmet Kıvılcımlı Marx'ın Kapital'ini formalar halinde çıkarabiliyor, İstanbul Barosu Başkanı Haydar Rifat, Lenin'in «Devlet ve İhtilâl» inin çevirisini kitap piyasasına sürebiliyordu.

1930'lar Türkiye'si ile bugünün Türkiye'si arasında derin farklar var. Yabancı üsleriyle, ikili anlaşmalarıyla, bilinen şekilde sandıktan çıkma iktidarıyla bugünün Türkiye'si, emperyalizm - işbirlikçi sermaye - feodal ağa üçlü ortaklığının egemen bulunduğu bir ülkedir. Aradan geçen yıllar içinde hegemonya, Kemalist asker - sivil aydın zümrenin elinden bu üçlü ortaklığın eline geçmiştir. 1930'lar Türkiye'siyle 1968 Türkiye'si arasındaki fark, bize, dönüştürücü Kemalist küçük burjuva bürokrasisinin yenilgiye uğramasıyla, anti-kemalist karşı-devrimin galebe çalmasıyla meydana gelen düzen değişikliği niteliğinde bir farktır, bir gelişmedir. Düzeni korumak amacıyla kabul edilen 141. ve 142. maddeler, böyle gerici niteli-

likte bir düzen değişikliğine engel olmak şöyle dursun, bu olumsuz, halkın aleyhine gelişmeyi hızlandıran etken rolü oynamışlardır.

Bilindiği gibi 141. ve 142. maddeler, değişik iktidarlar zamanında tadillere uğratılmıştır. Bu her seferinde, kanun maddelerinde yazılı cezaların şiddetlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Başlangıçta bu cezalar her iki maddede de 6 ay hapis cezasından başlıyordu ve 142. madde için azami ceza haddi 2 yıl hapti. 1951 yılında Demokrat Parti hükümetinin getirdiği son tadilat, DP çoğunluğundaki Meclis tarafından kabul edildi. Son şekli ile bugün, her iki kanun maddesinde asgari hapis cezası 5 yıldır, ve 141. madde idam cezasını ihtiva etmektedir.

Böylece 1936 dan bu yana, 141. ve 142. maddelerin git-tiğe şiddetlendirilmesi süreci ile, Türkiye'nin emperyalizm — işbirlikçi sermaye — feodal ağa üçlü ittifakının boyunduruğu altına düşmesi süreci arasında bir paralel çizmek mümkündür. Bu iki gelişme arasında olumlu bir orantı vardır. Mussolini'nin faşist İtalyasından bize yadigar bu ünlü iki kanun maddesinin 30 yıllık serüveni işte böyledir.

Son zamanlarda Anayasa Mahkemesinin ilgili gerekçesi ve Yargıtay içtihatlarıyla bu kanun maddeleri bazı bakımlardan açıklığı kavuşmuştur. Bu, fikir özgürlüğü ortamının Türkiye'de yerleşmesi doğrultusunda olumlu bir gelişmedir.

Sayın Yargıçlar,

Dâvanın esas konusu olan Siyasal Bilgiler Fakültesindeki konuşmamın ses kaydetme cihazından, TRT uzmanları tarafından yazıya geçirilmiş metni dosyada elinizin altındadır. Bu konuşmamda olsun, konuşmamın «Türk Solu» dergisinde çıkan özetinde olsun TCK 142. maddenin ihlâl edilmediğini belirten bilimsel rapor da dosyadadır. Ben burada ancak, konuşma metninde bir iki cümleye işaret etmekle yetineceğim. Konuşmamda yaptığım devrim tanımlaması, «devrim» sözcüğünün «inkılâp» sözcüğü karşılığı olarak kullanılmasını ve bu sözcükle «halk ayaklanması», «komünist ihtilâl» kastedilmediğini açıkça ifade eder. Metnin 4. sayfasında (satur 10) bulunan «... inkılâp devrim olduğuna göre...» ibaresi bunun bir başka kanıtıdır.

Konuşma boyunca söylenilen devrimci eylemin Anayasamızda ve kanunlarda yazılı hak ve özgürlükleri tamam olarak kullanılmasıyla yürütülecek olan devrimci eylem olduğu da besbellidir. Konuşma metninin üç ayrı yerinde bu açıkça belirtilmiştir. Örneğin, metnin 23. sayfasında (satur 19) şöyle denmektedir: «... bu Anayasa'nın sağladığı bir haktır... ve Anayasa'nın yalnız bu hakkına değil, sağladığı bütün haklara son katresine kadar sahip çıkmalı. Demokratik özgürlüklere, demokratik haklara sahip çıkalmı...»

Bu sözlerden ihtilâl yoluna, şiddet yoluna davet anlamı çıkarılabilmek için muhayeleyi bir hayli zorlamak gerekir. İhtilâl şartları vardır. Bir ülkede bu şartlar yokken, legal eylem olanaklarını bir yana bırakarak ihtilâl gevzeleliğiyle vakit geçirmek, yanlış bir davranıştır, maceraçılıktır.

Sayın Yargıçlar,

SBF'deki konuşmam, bugün Türkiye'de devrimci eylemin ne olduğunu inceleyen bir konuşmadır. Devrimin bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına geçiş olduğunu söyledim bu konuşmamda. Amerikan vesayeti altında olan bir ülkede devrimci eylemin ülkeyi bağımsız hale getirmek olduğunu emperyalizmin işbirlikçilerinin sömürü ve tahakkümüne son vermek olduğunu, yani Türkiye'nin önündeki

devrimin Millî Demokratik Devrim olduğunu belirttim. «Bu devrimi ancak şehir ve köy proletaryasıyla, şehir ve köy küçük burjuvazisiyle, asker-sivil aydın zümresiyle, hattâ bazı şartlarda burjuvazinin milli nitelik taşıyan koluyla toplumumuzdaki bütün millîci güçler, devrimci dayanışma içinde gerçekleştirebilir» dedim. «Sosyalist devrim, ancak Millî Demokratik Devrim özünde gerçekleştikten sonra bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'de söz konusu edilebilir» dedim.

Bu «komünist ihtilâl» propagandası değildir. Komünizmin ne olduğunu öğrenmek için başvurulacak en uygun kaynak, hiç şüphesiz ki, onun doktrininin geliştirmiş olanların eserleridir. Bilimsel sosyalizmin kurucusu olan düşünürlere göre komünizm, sosyalizmi illeyen aşamadır, sosyalizmin ikinci aşamasıdır. Birinci aşamasında sosyalizm, «herkesten yeteneğine göre herkeसे üretimine göre» ilkesini uygular. Toplumda üretici güçler gereği kadar geliştikten sonra sosyalizmin ikinci aşamasına geçilebileceğini söyler; bu düşünürler. Komünist toplumda «herkesten yeteneğine göre herkeसे ihtiyacına göre» ilkesi gereğince düzenlenir iktisadi hayat. Bu toplumda şehir ile köy arasındaki çelişki, kol emeği ile kafa emeği arasındaki çelişki ve bir sınıf örgütü olarak Devlet ortadan kalkmış olacağı ileri sürülür. Geleceğin bu toplum biçimini şimdiden ayrıntılı olarak tasvir etmenin olanağı yoktur. Bu yolda spekülasyonlara girişmenin gereği de yoktur.

Komünist toplum pek genel çizgileri ile bu olduğuna göre, bugün aklı başında hiç kimse Türkiye gibi bir ülkede, bütün aradaki tarihi aşamaları atlayarak komünizme varılması için propaganda yapamaz. Tarihin devrim aşamalarından geçerek ileriye doğru seyrini izlediğini iyi bilmesi gereken sosyalistler önlerindeki devrimci görevi hakkıyla başarmak çabasında olurlar ve bugün henüz Utopiya niteliği taşıyan komünist topluma övgüyle geçirecek vakitleri olmaması gerekir.

İşte bu anlayışla ben, S.B.F. deki konuşmamda olsun, başka yerlerdeki beyanlarımda ve yazılarımda olsun, siyasi eyllimleri ne olursa olsun bütün yurtseverleri, güçlüğü halinde Millî Demokratik Devrimi gerçekleştirmeye, yani Türkiye'yi tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir ülke haline getirmeye çağırıyorum.

Bazı sağ kanat politikacıları bana Mao'cu ya da Kastro'cu sıfatını yakıştırmaktadırlar. Türkiye'de bugün Millî Demokratik Devrimi savunmak ne Mao'culuktur ne de Kastroculuk. Bugün Türkiye'de Demokratik Devrimi savunmak Türk devrimcinin görevini yerine getirmektir. Öteki ulusların devrim tarihini Türkiye açısından incelemek, bundan orijinal sonuçlar çıkarmayı bilmek başka şeydir, çok değişik şartlar içinde yer alan o devrim hareketlerini taklit etmeye kalkışmak başka şey. Bilim kimsenin tekelinde değildir, tüm insanlığın malıdır, ve Türkiye'nin gerçeğini de en iyi biz Türklük biliriz. Bilimi Türkiye gerçeklerine uyguladığımızda vardığımız sonuç, içinde yaşadığımız dönemde Türk devriminin Millî Demokratik Devrim olduğu sonucudur. Millî Demokratik Devrimi savunmak da kanuna aykırı bir davranış olamaz. Bu devrimi savunmak, bu devrim yolunda payına düşeni yapmak bir vatan görevidir.

Ben bu görevi gücüm yettiği kadar yerine getirmeye çalıştım. Bu yüzden yargılanmaktayım. Ama bu yüzden mahkûm edilemeyeceğime inanıyorum. Gerici güçlerin bütün çabalarına rağmen böyle bir mahkûmiyet kararı elde edilemeyeceğine inanıyorum. Hakkımda vereceğiniz beraat kararı Türkiye'de gerçek bir demokratik özgürlük ortamının yaratılmasına yolunda çabalara katkı niteliği taşıyacaktır. Saygılarımla.

(Başarı 5. de)

kanadı devrim saflarına katılacak, fakat burjuvazinin desteği olmaya hazır sağ kanadın, yani burjuvalaşmaya dönük kanadın, sosyalist devrim döneminde, hiç değilse, tarafsızlaştırılmış olması gerekecektir.

Unutmamalı ki, şehir ve köy küçük-burjuvazisinin vatanseverlik duygusu, Türkiye'de geleneksel bir potansiyeldir; fakat bu duygu, askerî işgalin gizlenmiş olduğu modern sömürü şartları altında, anti-komünist silâhla (yani «moskof düşmanlığı» anti-komünizm şekline dönüştürülerek) harekete geçirilmektedir. Emperyalist ve feodal unsurlar, şehir küçük-burjuvazisinin (bu arada orta köylünün) vatanseverlik duyguları arasında önemli yer tutan büyük devlet Rusya'ya karşı geleneksel düşmanlık duygularını anti-komünizm şeklinde harekete geçirmiş; ve neticede, şehir ve köy küçük-burjuvazisinin geniş çevreleri, emperyalizmin ve feodalizmin aktif desteği haline gelmiştir. Bugünkü fiilî durum, bizi, küçük-burjuvazinin bu çevrelerini, emperyalizmin ve feodalizmin aktif desteği olmaktan çıkaracak doğru bir stratejiyi aramaya zorluyor.

VIII — SONUÇLAR

Sözlerimizi özetlemek imkânı vardır:

(1) Sayın Aybar'ın emperyalizmle birlikte, ağa-komprador-Amerikançı bürokrat üçlüsüne karşı vermeyi önerdiği mücadele, hiç bir şekilde anti-kapitalist yani sosyalist mücadele değildir; emperyalizme ve emperyalizmin mahallî organları olan komprador burjuvaziye ve Amerikançı bürokrat kesime karşı verilen mücadele, anti-emperyalist mücadeleye yani millî devrim; ağa sınıfına karşı verilen mücadele, anti-feodal mücadele yani demokratik devrimdir.

(2) Sayın Aybar, netice itibarıyla, «millî demokratik devrim» i gerçekleştirmeyi (o da kademeli bir şekilde) hedef almışken, daha ileri bir aşama olan «sosyalist devrim» şa-

Türkiye Sosyalizmi ve Sosyalizm

rıyla ortaya çıkmakla, millî demokratik devrim cephesinin temel ihtiyat güçlerini parçalamaktadır. Tarihi ve mahallî şartlar altında ve devrimin seyrinde, ara tabakaların değişen bir tutum takınmaları muhtemel olmakla beraber, şimdiki kadar varılan tarihi sonuçların ışığı altında, iki devrimin farklı stratejisini şöyle özetleyebiliriz:

(3) Millî demokratik devrimde: devrimin temel gücü, proletarya; dolaysız ihtiyat gücü, bütün köylü ve diğer yarı-proleter unsurlar, şehir-küçük-burjuvazisidir. Tarafsızlaştırılacak güçler: mahallî burjuvazinin millî kesimi. Karşıya alınacak güçler: emperyalizmin ve onun yerli organları ile emperyalizme işbirliği halinde bulunan ağa sınıfıdır. Amaç, emperyalist sömürüye ve feodal sömürüye son vermek.

(4) Sosyalist devrimde: devrimin temel gücü, proletarya dolaysız ihtiyat gücü yoksul köylü ve toplumun diğer yarı-proleter unsurlarıdır. Şehir ve köy küçük-burjuvazisinin sol ve orta kanadının devrim saflarına kazanmak, devrim saflarına kazanılmayacak unsurları, burjuvazinin desteği olmalarını önlemek amacıyla, tarafsızlaştırmak. Karşıya alınacak güçler: şehir ve köy burjuvazisi. Amaç, kapitalist sömürüye son vermek. Görülüyor ki, emperyalizm ve onun mahallî organları ile feodal sınıf, sosyalist devrim döneminde yoktur.

(5) Cumhuriyetin ilk yıllarındaki etkinliğini, kapitalizmin gelişmesiyle birlikte, yitirmiş olmakla beraber, hâlâ büyük bir kısmı küçük-burjuva anlamında devrimci ve ilerici olan asker-sivil aydın zümre, millî demokratik devrim cephesinde birleşecek, fakat emperyalist ve feodal unsurların mevcut olduğu bir dönemde sosyalist devrim şiarıyla ortaya çıktığı zaman, küçük-burjuva bürokrasisi olan ve küçük-burjuvazi gibi temsil ettiği sınıfın niteliklerini yansıtarak

sağ, orta ve sol kanada ayrılmış bulunan bu zümre, parçalanacak ve muhtemeldir ki, bir kısmı tarafsızlığa kayacak ve bir kısmı karşı cephenin desteği haline gelecektir.

(6) Sayın Aybar'ın, «millî demokratik devrim» den mekparmak ileri geçmeyen programını, sosyalist devrim şiarı altında gerçekleştirmeyi önermesi, millî demokratik devrim cephesinin parçalanarak daraltılmasına, ve hattâ bu cephe- de toplanacak veya tarafsızlaştırılacak sınıf ve zümrelerin karşı kampa itilmesine sebep olacaktır. Bu yüzden, değil sosyalist devrimi başarmak, millî demokratik devrimi başarısızlığa uğrattak yanlış bir stratejiyi önermiş bulunmaktadır.

(7) Sosyalist devrim, millî demokratik devrimin temel- leri üzerinde kurulur. Millî demokratik devrimin başarısız- lığı, sosyalist devrimi geciktirmiş olacaktır.

(8) Önümüzdeki mesele, emekçi kitlelerin «oy silâhı», Anayasanın hak olarak tanıdığı emekçilerin demokratik mü- cadeleleri için bir araya toplanmak; bu birleşme ve bilinçlen- me eylemini, diğer sınıf ve tabakaların aktif saldırısından ve engelinden mümkün olduğu kadar koruyabilmektir, bunun için tarihin bugün kullanmak üzere sosyalistlere ver- diği en önemli silâh, anti-emperyalist silâhtır. Anti-emperyal- ist ve anti-feodal şiar ile birlikte anti-kapitalist şiar, emperyalist ve feodal unsurların, şehir ve köy burjuvazisi ile kenetlenmesine ve, şehir ve köy küçük-burjuvazisinin aktif desteğini sağlayabilmesine sebep teşkil etmekte; ve emperyalist ve feodal unsurlar, bu sınıfları, emekçi kitlelerin de- mokratik örgütlenmesine karşı anti-komünist silâh ile aktif bir mücadeleye sürüklenmekte, «saldırı» kampanyası altında birleştirilmektedir. Şehir ve köy burjuvazisini, şehir ve köy küçük-burjuvazisini, emperyalist ve feodalistlerin aktif des- teği olmaktan çıkarmak, bugün izlenmesi gereken en önem- li ve aynı zamanda en doğru yoldur. Bu yol ise, «millî de- mokratik devrim» şiarından geçer.

— SON —

sanat/edebiyat

Yön : Zühtü BAYAR

Eleştiri Günlüğü

GENÇ OZANLAR NEREDE!

27 Ağustos

İsmet Özel'i ihmal ediyordum, dostlarım öyle söylüyorlar. Aslında ihmal ettiğim falan yok. Çalışmalarını, şiirlerini severek ve ilgiyle izliyorum. Bu günlüğü yazarken sık sık bir parantez açmak zorunda kalarak, ülkemizde dişe dokunur eleştirisel çalışmaların azlığına değinmişim. Şimdi yine aynı konuya dönmek istemiyorum. Yalnız yazarlarımız, sanatçılarımız ve okurlarımız şu kadarını kolaylıkla kestirebilirler. Bugünkü koşullar altında bir eleştirmenin sevdiği bütün sanatçılara uzanmasının oluru yok. Eleştirmenler yazınsal etkinliklerini zaman bulabildikleri ölçüde, kimi zaman da basit bir sıra izlemek yoluyla ağır bir biçimde yürütüyorlar.

İsmet Özel, 27 Mayıs sonrası edebiyat kusağı içinde sanatıyla kendine özgü bir kişilik kurmayı başarmış genç ozanlarımızdandır. Söyleyişindeki pürüzsüzlük ve rahatlık; ozanca duyusuyla politik görüşünü yumuşak bir dengelemeye sokuşu, onu aranılır ve sevilir bir ozan durumuna getirmiştir.

**Yüzüme bak
ve yüzümü hırpala
yüzümü değiştir, dağlı bir anlatım bırak
sen
her hafta oğlunu leğende yıkayan hayat
yaban, diri memelerinden ısırarak
dudaklarındaki tuzu dudaklarına almak için
çok oldu tepelere vurdum kendimi
bulutlara karıştım ve karanlık kahvelerde
tırışı uzamış adamlardan
huylarını öğrendim senin**

Bu kadar güzel bir şiiri bölerek günlüğüme almak zorunda kaldığım için çok üzgünüm. Çünkü «Sevgilim Hayat», bütünlüğü bozulmaksızın bir solukta okunması gereken şiirlerden. (Bu şiir Papirüs dergisinin 24. sayısında yayımlandı, mutlaka bulup, bütünü okuyun.)

Ataol Behramoğlu, İsmet Özel, Nihat Behram ve Özkan Mert... Bu dört genç ozan, aşağı yukarı yaklaşık olarak benzer temleri seçerek işlemektedirler şiirlerinde. Bu da onların yine aşağı yukarı aynı yaşlarda olup, aynı toplumsal dalgaları için değermelerine bağlanabilir. 27 Mayıs hareketinden hemen sonra gelişen bir toplumsal ve siyasal ortam içinde ozan olarak gözlerini açmışlardır sanat dünyasına. Önce İkinci Yeni'nin etkisi altında kalmışlar, sonra İkinci Yeni'yi yıka yıka, eleştire eleştire bugünkü şiir anlayışlarını geliştirmişlerdir. Temelde aynı dünya görüşünden hareket etmelerine ve yaklaşık, benzer temleri seçmelerine karşılık, **Nihat Behram**'ın dışında tümü de kendilerine özgü, bütünüyle kendilerine özgü bir söyleyiş biçiminin denemeleri içindedirler. Aşağıda adlarını vereceğim ozanların bu şiirleri birleşik bir yaşantıdan gelen izlenimlerin ortaklığına iyi bir örnek olmaktadır: **Ataol Behramoğlu**; Bir Gün Mutlaka (Papirüs 14), **İsmet Özel**; Sevgilim Hayat, **Özkan Mert**; Kahraman Kalbim (Alan: Haziran 1967). Bu üç şiir de değişik konuları anlatmasına karşın aynı işlemi yansıtır. 27 Mayıs delikanlısının, biliniş bir sanatçı kusağının yaşam serüvenlerini...

Yeni Türk şiirinde çok umutlu dört isimdir yukarıda saydıklarım. Yazdıkları ve yaşadıkları son sekiz yılı bütünüyle yansıtır bir niteliktedir.

AKŞAMIN SORUŞTURMASI

3 Eylül

Akşam Gazetesi yazarlarından **Hayati Asilyazıcı** Türk şiiriyle ilgili olarak çok önemli bir soruşturma açtı. Soruşturmanın ikinci bölümü bugün yayımlandı. Soruşturmacı şu soruyu sormuş; «Son yıllarda Nâzım Hikmet'in şiirlerinin yeniden yayımlanması ve geniş bir okur kitlesi bulması, Türk şiirinde son otuz yıl içinde kabul edilmiş değerlerin yeniden gözden geçirilmesinin zorunlu olduğunu ortaya koymuştur. Bu açıdan ve sizin şiir anlayışınız bakımından; devrimci Türk şiirinin ne gibi perspektiflere yönelmesinin ve öncelikle hangi poetik unsurların gerekli olduğunu düşünürsünüz?»

Bunun öncelikle önemli bir soru olduğuna ve hanidir yazarlar, sanatçılar arasında konuşulmakla birlikte ilk kez okura da ulaşacak bir biçimde ortaya konduğuna işaret etmek isterim. **Asilyazıcı**, belki de önemli bir tartışmaya neden olabilecek bu soruyu ozanlara yöneltmekle çok iyi bir iş yapmıştır.

Benim asıl üstünde durmak istediğim, bugün gazetede yayımlanan yanıtlar... Beş ozanın yanıtı birden yayımlanmış bugün. Yazılar genellikle geçmişin şiir serüvenini saptamak bakımından ilgi çekici. Özellikle **A. Aydın Hatipoğlu** ve **Ömer Faruk Toprak**'ın yanıtları, tespitlerindeki doğruluk, yorumlarındaki denge ve savlamalarındaki tutarlılıklarıyla ilgimi çekti. **Özdemir İnce** ise yanıtıyla sağlam bir kuramsal poetikaya sahip olduğunu belgelemekte. «Yabancı üslerden arınmış bir Türk şiiri...» açıklaması İnce'nin içinde yaşadığı toplumsal ortamın alabildiğine bilincinde bir ozan olduğunu koyuyor ortaya. Bu genç ozanın ilginç savlarından biri de şu; «... Nâzım Hikmet'in şiirleri yayımlanmamış olsalardı, sözünü ettiğimiz gözden geçirme toplumsal birikimin zorunlu sonucu olarak mutlaka yapılacaktır.» Doğruluğunda **İnce**'yle aynı düşüncede olduğum bu açıklama, şu gerçeği açıkça koymaktadır ortaya; İkinci Yeni, sapmasından sonra, 27 Mayıs'la

Türk şiiri çok umutlu bir döneme girmişti. Tarihsel bir gelişimin zorunlu sonucuydu bu. Ancak 1964'lerde **Nâzım Hikmet**'in Türk şiirine yeniden dönmesi bu umutlu gelişimin temposunu hızlandıran önemli bir etken olmuştur. Soruşturmaya kısa bir yanıtla katılmış olan **Nevzat Üstün**, konuya özne bir biçimde yaklaşarak, kestirmeden sosyalist bir şair olduğunu açıklayarak işin içinden çıkıyor. Neyse, bu da bir şeydir. Ozan hiç olmazsa büyük bir açık sözlülükle politik görüşünü koyuyor ortaya. Ya şu 27 Mayıs delikanlısının (!) söylediklerine ne demeli?

«Son yıllarda Nâzım Hikmet'in şiirlerinin yeniden yayımlanması ve geniş bir okur kitlesi bulması, Türk şiirinde son otuz yıl içinde kabul edilmiş değerlerin yeniden gözden geçirilmesinin zorunlu olduğunu ortaya koymuştur... yargısı yanlış bir yargı.» (Altını ben çizdim.)

Tabii, yanlış olan yargı değil, bu sözleri rahatlıkla yazabilen ozanın kendisi. Devam edelim bakalım ilerde ne cevherler yumurtuyor? «... Nâzım Hikmet, bir yana itilmiş, Türk şiiri içindeki yerine oturtulmamış bir şair olarak ortaya çıkmış olsa bile, değerlerin yeniden gözden geçirilmesi değil, yalnız Nâzım Hikmet'in değerlendirilmesi ve Türk şiir geleneğinin bütünü içinde yerine oturtulmasıdır yapılması gerekli olan.» Ah, üzüldüğüm yön nedir biliyor musunuz? Bu ozan da toplumcu geçiyor ama, daha toplumsalcuğun gerektirdiği düşünme yöntemini hazmedememiş. Türk şiirinin çok önemli bir tuğlası hesaba katılmaksızın yükseltilmiş olan duvarında, bu tuğlanın sonradan yerine yerleştirilebilmesi için öbür «tuğlacıkların» azıcık yerlerinden kıpırdamaları gerektiğini anlamıyor. Yoksa kendi de çok iyi bilir ki, **Nâzım Hikmet** yurdumuzda yeniden yayımlanmaya başlayınca varolan değerler dizisinde büyük bir dalgalanma olmuş ve bu arka-daşın da çok yakın olduğu, giderek içinden geçip bugünlere geldiği şiir akımını süpürüp geçmiştir. Hayır, **Nâzım Hikmet**, bugün teşekkül etmiş olan Türk şiiri değerler dizisine göre, değerlendirilemez. Çünkü bizzat **Nâzım Hikmet**'in kendisi Türk şiirinde bir birim, bir ünedir. Yukarıdaki yanlışları yazan ozanın kendisi de dahil olmak üzere, son otuz yıl, **Nâzım Hikmet**'in poetikasını birimleri hesaba katılarak değerlendirilecektir. Türk şiirinin son otuz yıllık serüvenini sağlam bir tarihsel platform üstünde değerlendiremeyen ozan, yanıtıyla ne ilgi çekici bir yorum yapabilmekte, ne de kendini doğru bir görüş açısına götürebilecek düşünceleri geliştirebilmekte... Sadece yüksek perdeden, temelsiz savlamalarda bulunmaktadı. Ayrıca yazısını da çok bilinen evrensel bir açıklama-yı biraz değiştirip, tekrar ederek bitirmekte; «Her şair kendi yolunu kendi çizer, başarısı da ayrıca bu yolun diğerlerinin yoluna benzememesi ölçüsünde artar.» Şimdi, bu açıklamanın doğruluğunu koyalım ortaya; Her şair değil, ancak **Nâzım Hikmet** gibi dünya görüşüyle estetiğini bir potada eriterek kendine özgü bir poetika yaratmasını bilen «büyük» şairler, kendi yollarını kendileri çizebilirler. Şairciklere de bu olguları yok saymak, gerekçesiz yadsımak düşer.

EDEBİYAT KARIN DOYURMAZ

5 Eylül

Nermi Uygur'un çoğu kez sayfaları işgalden başka bir işe yaramayan yazılarını okuyor musunuz bilmem? Eş dost, tanıdık çok kişi okumadığını, kimi de başlayıp bir türlü bitiremediğini söylüyorlar çünkü... Sayın **Nermi Uygur**'un nadiren de olsa çok güzel denemeler verdiğini yadsıyacak değiliz. Yılda bir iki kez eskaza böyle yazıları olur. Bence **Nermi Uygur** çoğu kez iyi bir konu seçimi yapmadan işe girişiyor. Yazılarından iyice belli olan özenciliği de, kötü seçilmiş konuları; ya da iyi seçilmiş fakat kötü bir dünya görüşü platformuna oturtulmuş konuları kurtaramıyor.

Ben bu denemecinin bütün yazılarını baştan sona değin kimi zaman sıkılarak kimi zaman da beğenerek okurum. Ama mutlaka okurum. Çünkü onun satırlarından tipik bir kentsoylu filozofun umutsuz bir biçimde sorunu karıştırmaya, sol elle sağ kulağı gösterircesine «filozofik-romantik» çözüm yolları getirmesi hayli eğlencidir.

Türk Dili dergisinin Eylül 68 sayısında «Edebiyat Karın Doyurur» başlıklı bir yazı yayımlanmış **Uygur**. Amacı, felsefe mantığıyla bir özleyişin yanlışlığına işaret etmek. Ama sorunu karıştırdıkça karıştırıyor yazar. Dünya görüşüyle söylediklerinin bir ilgisi, bir bağıntısı yok. Zaten **Uygur**'un dünya görüşü son derece bulanık, silik ve bazan da anlamsız bir kılıfta yansımaktadır yazılarında. Ancak bazı yazı ve konuşmalarından son yıllarda özellikle batılı düşünürler arasında revaç bulmuş olan **Nominalist** bir felsefenin kaba çizgileri yansımaktadır.

«Edebiyat Karın Doyurmaz» sözü, halk arasında büyük ölçüde geçerliliği ve doğruluğu kabul edilmiş bir sözdür. Belki felsefe mantığıyla bütün alanlarda ve bazı koşullarda geçerli olmadığı belgelenmiştir. Halk arasında bu tarzda söylenen özdeyiş ahlakta; «Pratik değeri olmayan iş karın doyurmaz» anlamına gelmektedir. Bunun edebiyat alanına uygulanması ise, «pratik bir değer taşımayan ya da **praxis**'e değinmeyen edebiyat gevezeliklerini» anlatmak içindir. Ama bay **Nermi Uygur**, edebiyatın pratik değeri sorununa yaklaşmıyor bir türlü... Halkın büyük bir bilinçlilikle pratik bir değer taşımayan boş eylemleri ve edebi faaliyetleri bu söze mahkûm ettiğini anlamak istemiyor. Ve böylece eleştirdiği yargı kendi yazısı da dahil olmak üzere bir kez daha geçerli oluyor.

Görüyor musunuz, halkın bilinci ve sağduyusu burjuva felsefesinin karşısında ne kadar sağlam?

Dokularımızın matematiği

Tekin SÖNMEZ

arizona bir soyguncunun oynaşı
hayın ve gävur
şakırdatır 1919 bileklerimizde
15 mayıs vahşetin zincirini
kanlı ağızlarında bağımsızlığımızın çileği
kanlı ağızlarında sizin şimdiki dişleriniz
biz nice kurşun eriyiği acılardan geçtik
kankırmızı nice işkencelerden
barut bileşimli öfkelerimizi yoğura yoğura
boyna sağılar kanoluklarımız
dokularımıza mahlanmış zulum
şimdi bunları unutanlar var
bunlara dostluk söyleyi verenler var içimizde
içimizde zonklarda irin
bir çıban patladı ha patlayacak

onurumuz delik deşik
—o topraktan beslenip kaç çağsüre
almıterimizle hergettiğimiz
insan olmanın bilince nadasladığımız toprak —
onurumuz: anamız çocuğumuz
geçmişten getirip soluk soluk
geleceğe ilettiğimiz kahırlı hayat
izmir acılarımız beşiği
göğsümüzün üstünde istilacı ayak sesleriniz

ey özgürlük
bağımsızlık ey
bu günde bakamam karımın ve çocuğumun yüzüne
gayrı duramam
gayrı ellerim varmalı delik demire
hasan tahsin'in düştüğü yerde
göğsünün kanlı avlusunda albay fethi'nin
orda tunç kaynar direncimiz
hıncımızı orda ektik dokularımıza
9 Eylül ellerimizin matematiği
bunu böyle bilesiniz
böyle işliyesiniz beyninizin yapısını
tekmil satılmışları ve satılacakları
bizi tanımadınız
biz herdaim tepeden turnağa mermi
yani gizli volkan
dehşetli ergin
hayatı doğada öğrenen çarıkli filozof
yani baştan aşağı barutsal hıncı bir halk
toprağımız kavgaların en erkek yeri
siz yokken yarattık onurumuzu
siz tükendikten sonra da bu böyle sürecek

Haftanın Kitapları

Mehmet SELİM

Hasan İzzettin Dinamo... Bu isim Türk edebiyatında en çok unutturulmak istenen isimlerden biri olmuştur. Kitapları yasağlanmış, kendisi tutuklanmış, hapislere, sürgünlere gönderilmiş ama içinde soylu bir alev gibi yanan «edebiyat tutkusunu» söndürülemediği. Yazarlık tutkusunu denen şeyin öyle hapisliklerle, maddi mânevi baskılarla yok edilemeyeceği gerçeğine iyi bir örnektir Dinamo olayı.

«Ateş Yılları» Dinamo'nun geçenlerde yayımlanan son romanının adı. 622 sayfalık dev bir roman «Ateş Yılları». Büyüklüğü yalnız hacminden gelmiyor. Ele aldığı konu, olayların geçtiği çağ ve yer, destansı Türk milli kurtuluş savaşı da romanın oluşumunda önemli roller oynuyorlar. Ama asıl önemlisi yazarın bütün bunları sağlam içerikli (muhtevalı) bir dünya görüşünün prizmasından geçirerek okura yansıtmaması... Dinamo'nun kişileri ve olayları kavrayışı ve ele alışını insanî açıdan zenginleşmiş bir yöntemle dayanmaktadır. Kişilerin toplumsal durumları yönteminin gerektirdiği ölçüde açıklanırken, ruhsal ve bireysel durumları da kendi katkılarıyla zenginleştirilmektedir yazar.

«Ateş Yılları»nın ilginç bir öyküsü de var. Dinamo bu romanı bir kaç kez yazmak zorunda kalmıştır. İlk yazdığını yitirmiş, ikincisini ise bir tutuklanma olayı sırasında polisler almış ve bir daha iade etmemişlerdir. Bütün bunlardan sonra yazar romanını bir kez daha büyük değişiklikler yaparak yazmış ve müsveddeler bu kez kazasız belâsız yayıncının eline varmıştır.

Dinamo bugün tam elli dokuz yaşındadır. Bu yaş, ileriye yazarlarda en güzel eserlerin verildiği, en verimli yaşlardan biridir. Hele Dinamo'nun yıllarca susturulmuş olması ve son bir kaç yıl içinde edebiyatımıza yeniden dönmüş bulunması onun verimli çalışmalar içinde bulunduğu göstermektedir. Kırk yıl boyunca edebiyatımızın içinde kimi zaman sarp ve dikenli yollardan, zincir şakırtılarının arasından kimi zaman da suskunluk dönemlerinin acıklı dönemlerinden geçerek bugünlere gelmiştir. Bu yüzden «Ateş Yılları» hem yaşlı bir yazarın edindiği sağlam deneylere dayanan; hem de genç bir yazarın tazeliğini ve coşkunluğunu taşıyan bir eserdir. Anlatımında «yapıt» «olanak» gibi temiz türkçe sözcükler kullanması ise şartıcı değil fakat övülecek bir davranıştır.

ATEŞ YILLARI — (Roman) Hasan İzzettin Dinamo, Ararat Yayınevi, 1968, 622 sayfa, 15.— Lira.

E - ALMAN SİLÂHİNİN TEPESİNDEKİ İTLER

1946 Ekim 12 günü bir «Ulusal Kanun» çıktı. Güvenlik Konseyinin 38 sayılı Direktifi (Paragraf II, Madde 2, No. 2) şunu emreder:

«Almanya'da... yabancı sivil kişilere veya savaş esirlerine uluslararası kanunlara aykırı olarak muamele edenler... başlıca suçlulardır.»

Bu kanuna göre Bay Lübke 1 numaralı Nazi suçlularındandır. Nasıl olur da, böyle kör körüne parmağım gözüne bir insan kasabı, Batı Almanya'da saklanmakla kalmaz, getirilir Kapitalist Almanya'nın Cumhurbaşkanlığına çıkarılır?

Normal 19 uncu Yüzyıl «AKIL» ile düşünenler buna inanmak istiyemezler. Emperyalizm, 40 milyon Batı Almanı içinde, Konsantrasyon Kamplarının kurucusu ve denetçisi bir Gestapo ajanından başka adam mı bulamamıştır?... Bulamaz. Bizde bulabildi mi dersiniz? 1944 yılı Amerika, bir türlü tekin saymadığı İsmet İnönü'nün Tek Parti - Tek «Millî Şefliğini» devirmek isteyince ne yaptı? Mumla adam aradı. Ve Türkiye Finans-Kapitalinin güvendiği sabık İş Bankası Umum Müdürü Celâl Bayar ile, ona tempo tutacak müflüs çiftlik sahibi Menderes, çaptan düşük taşra avukatı Koraltan ve modası geçkin profesör Köprülü'den başka kimseciği bulamadı.

DP iskambil kâğıtları eskিয়েnce atıldı. 1960 tan sonra, İnönü köprüsünden geçer geçmez Amerika, Ankara'ya dek gönderdiği CIA ajanlarıyla, Paşanın dediği gibi «BİR BAŞBAKAN ARADI.» Kimi buldu? Yiğınla kaşalot sırtışı hacı-ağa veledi «Allah, Allah» deyip sıra bekliyordu. Amerika, hepsini yoklaştırıp sonra: Morison firmasında sanığı balina heybetli Demirel'i buldu. Adı işitilmemiş Demirel hava fişeg-i gibi AP başkanlığına, oradan Hükümet başkanlığına çıktı.

Finans-kapital her ülkede milletten öylesine kopuşmuş bir tekelci azınlıktır ki, yüzde yüz güveneceği adamların sayısını bir elinin parmaklarıyla güç sayar. Gene şeylerin diyetleği ile, aynı Finans-kapital, her ülkede bütün para, politika, basın, idare, devlet, bilim, din, iman ne var ne yok her şeye öylesine toptan el koymuştur ki, dilerse dün kanun dışı ilân ettiği kişiyi, bugün bir devletin başına şân ve şevketle geçirip üne, zenginliğe boğarak, çılgınca alkışlatmadığı ayak takımı bırakmaz. Bay Lübke, emperyalizmin o kerte uluslararası Finans-kapital görevlisi ve güvenlisidir.

İkinci Emperyalist Evren Savaşı: Hitlerci sapıkların Cermen ırkçılığı uğruna mı yapıldı? Buna ancak bizim Okdam kuyruklu kafatasçılarımız inanmakla görevlendirilmişlerdir. Savaş: yalnız Tekelci Şirketlerin, normal zamanda düşen kârlarını kan ve ateş içinde onkat aşırısına çıkartmaları için yapılır. Lübke'ler, o aşırı kârın yollarını bulanlardır. Lübke'nin omuzdaşı (tadını kaçırdığı için Amerikalılara asılan) SS Ekonomi İdaresinin Ofis Şefi Obergruppenführer (üst grup önderi) SS. Pohl, Nüremberg mahkemesinde şöyle demişti:

«Savaş Endüstrisinin yeraltı kurumları inşaatı uğruna, çeşitli firmalar arasında şiddetli bir rekabet vardı.»

Yâni, aldatılmış insanlık can derdine düşürüldüğü gün, kodaman şirketler yağ derdi ile birbirlerine girmişlerdir. Herr Lübke, o yağ savaşında arslan payını «DEVLETÇİLİK» ten kopartmış «YAGER» (Avçılar) grupuna katılan SCHLE-MPP GRUPU'nun adamıydı. Gruppenführer, SS Kammler'le birlikte, Konsantrasyon Kamplarının 100 binden fazla kurbânını sömürerek ulu Alman Şirketlerine milyarlar kazandırmıştır. Hiç böylesi unutulur mu?

Almanya'nın silâh sesi

Dr. Hikmet KIVILCIMLI

85 yeraltı kampı işleten Focks-Wulf şirketi, savaş göklerini dolduran Heinkel, Junkers Konzernleri (tröstler üstü tekeller) ve Türkiye'de bile reklâm ışıkları gözleri kamaştıran: Siebel, Asram, AEG, Telefunken, Wintershall, vb., dün olduğu gibi bugün de Bay Lübke'lerden «SİLÂH SİPARİŞLERİ» ve «DEVLET YARDIMLARI» sağlayacaklardır.

Bay Lübke'nin asil durumu daha ilginçtir. Bugünkü Çekoslovakya sınırlarını koklayan Güney Almanya'da «Yäger Grubu» ndan-en çok yararlanmış tekelci Alman firmaları şunlardır: A.T.G. - Siebel - Werke (Flick), Heinkel, Messerschmidt, Junker... Bütün o devleri kontrol eden iki konzern: HANİEL ile QUANDT adını alır. Lübke özellikle bu konzernlerin adamıdır.

Bitmedi. Nazi Almanya'sında en büyük savaş sanayii - köle işçi dalaverelelerinde STRABAG (Strassenbau AG) firması: Neustassfurt'deki «REH» projesine, Thuringe'deki (Oir-druf) «S 3» projesine katılmış ve Lübke'nin Schlempp grupundan en yağlı siparişleri sağlamıştır. STRABAG'ın hisse senetleri kimin elindedir? Yüzde 55, Batı Almanya'nın «ÜÇ BÜYÜKLERİ» adı verilen iki banka ile bir Konzern'in elindedir. Hisse senetlerinin yüzde 35 ini ilk ikisi, yüzde yirmisini üçüncüsü tutan Üç Büyükler şunlardır:

- 1 - Wehrhahn konzerni: Adenauer'in (Lübke'den önceki Alman Cumhurbaşkanının) damadının elindedir.
- 2 - Pferdmeng Bankası: Adenauer'in «İNTİMİ» (sıkıfısı) nın elindedir.
- 3 - Abs'in DEUTSCHE BANK'ı: Adenauer'in danışmanının elindedir.

Şimdi, Amerika için, Adenauer'in (Bayar gibi) eskimiş bir kart olduğunu düşünelim. Onun yerine geçirilecek «Yeni kart» kim olabirdi? Adenauer çekileceğini anlayınca Lübke'yi tutup önce Bakan, sonra Cumhurbaşkanı yaptırverdi. Seçim, meçim mi?... Hadi canım: her gün nelerini gözümlü görmüyoruz muyuz? Lübke'nin «seçilmesi» açka şundan ileri gelmiştir:

«O, yeni silâhlama programını kolaylaştırmaya kabiliyetli sınınmış adamdır.»

Alman silâhının tepesinde bu adamlar duruyor.

F. - ALMAN SİLÂHİNİN TABANINDAKİ İTLER

Tam Çekoslovakya trajedisi günlerinde Almanya'nın nelerine geldiğini en peşesizce belirten tek olay: NEONAZİ (Yeni Nazi) Partisidir. Bu partinin adı bile (DP den kırma AP gibi) Nazi adının kısaltılmışıdır. Hitler'in partisi: NSDAP idi. Bu ada, utanmazca bir demagojiyle: S: Sosyalist, ve A:

Amele - işçi sözcükleri katılmıştı. Şimdiki Almanya faşizmi artık: «SOSYALİST» yahut «İŞÇİ» maskeleri takmıyor. Çünkü arkası: Amerika kuvetli.

Unutmuyalım. Batı Almanya'da namuslu sosyalistlerin parti kurmaları yasaktır. Ama, Yeni Nazi Partisi 1969 seçimlerinde «Başa güreşerek» Bundestag'a (Alman Meclisine) kuvet gösterisiyle girmeye çağırıldı. En tarafsız Batı gazeteleri: Yeni Nazi programıyla Hitlerci Programın birbirinden kopya edildiğini «TABİİ» buluyor.

Batı Almanya'yı birdenbire kırıp geçiren Yeni Nazi programından iki bölüme işaret etmek yeter:

1) «HÜRRIYET İÇİNDE ALMAN BİRLİĞİ.» 1-3 maddeler: «1945 Komünist fütühatı «GERÇEKLİĞİNİ» tanımlıyor.» «O yerlerden her türlü vazgeçiş, Alman ulusunun çıkarlarına ihanet etmektedir.»

«O yerler» içinde bugünkü: Sovyet, Polonya, Avusturya gibi ÇEKOSLOVAKYA toprakları da vardır.

3 - 6. maddeler: «Sovyetler ülkesi ve Doğu Almanya üzerindeki isteklerimizden hiç kimse, hiç bir hükümet ve hiç bir parti vazgeçemez.»

Dikkat edilecek şey: Doğu Almanya da bir Almanya'dır. O Batı Almanya'yı «Gerçek almak» istemiyor da, Batı Almanya Doğuyu ve ötesini istemiyeni ihanetle suçluyor!.. Neonazi programı nasıl gerçekleşecek?

II) «SAVUNMA VE AVRUPAYI SAVUNMA SİYASETİ»

(Program bölümü) ile. O bölümde şunlar saklanmıştır:

«Avrupanın var olması için gerekli askercil garanti, her şeyden önce Almanya'nın irade birliğinin yeniden kuruluşuna ve Avrupa bölünüşünün ortadan kaldırılmasına bağlıdır.» (Yeni Hitler'in «EUROPAFESTUNG»: Avrupa Kalesi» yeniden kurulmalıdır.) Bunun için:

«Artık İkinci Evren Savaşının özel birliklerine karşı hiç bir kötülme yapılmamalıdır» (Yani: bütün nazi SS'leri, «Alman ulusu adına» cinayet işleyenler, yeniden itibara kavuşturulmalıdır: sanki kavuşmamış gibi!) O da yetmez: Yeni Nazi planını gerçekleştirmek üzere bir «Erveiterte strategie»: Genişliğine ordular güdümü» ne uygun «ANSIZIN SALDIRMA» ve «YILDIRIM SAVAŞI» tertiplenmelidir. (Emperyalizm Araplara karşı İsrail savaşında bunu tertiplede ve Alman Genelkurmaylığı o yeni Yıldırım Savaşını coşkunca selâmladı.) Gilbert Denod diyor ki:

«Bu program, Bundeswehr (Alman Emperyalist ordusu) içindeki Hitlerci subaylar arasında pek sempatik bir yankı bırakıyor. NPD nin Baviera şubesi (Tam Çek sınırı!) Eski Wehrmacht (Hitler ordusu) subaylarının veya bir çok fillen hizmette bulunan pek çok Subay ve Üstsubayın katılımıyla seminerler ve görüşme toplantıları örgütlüyor. Bu toplantıların başarıları öylesine büyük oluyor ki, ayda iki üç defa yapılması yetmiyor ve çağırılanlar mahfilinin daha çok genişletilmesi düşünülüyor.» (23 Ağustos 1968).

Demek Çekoslovak sınırında «Yıldırım savaşı» çoktan hazırlanıyor.

Bundeswehr'in genel müfettişi General Maiziére, Alman Ordusunda Yeni Nazi Partililerin % 1 olduğunu saymış. Alman «Sosyologlarına» göre: profesyonel askerler, Alman milleti içinde 1000 kişide 3 kişiyi geçmemekle birlikte, Neonazi Partisi içindeki üyelerin her 10 kişiden 1 tanesini o profesyonel Alman ASKERCİLERİ tutmaktadır.

İşte, Çekoslovakya meselesinde Almanya'nın silâh sesi budur. Bunu kavramadıkça, ne Sovyetleri, ne Çekoslovakları anlamak olağanlaşamaz.

Okurlardan TÜRK SOLU'na

TİP'in Kitap Korkusu

İnsan için kutsal, yani yoklanması yasaklanmış hakikat yoktur, dünyada en değerli şey düşünce özgürlüğüdür. İç ya da dış hiç bir kuvvet, hiç bir iktidar, hiçbir dogma aklın sürekli araştırma çabasını sınırlayamaz.

Jean Jaurès

Ankara'da geçenlerde yapılan TİP Merkez İlçe Kongresinden çıkan bir üye «Anlamadım gitti.» diyordu, «evvelce partide okumadığıma kızarlardı, şimdi ise okuduğuma kızıyorlar.»

Merkez İlçe Kongresinde sayın Tarık Ziya İkinci uzun bir konuşma yapmış, kitaplardan sözetmiş ve Türkiye'de sosyalist hareketin en büyük talihsizliğini, sol yayımların yağınlaştığı günlere rastgeleli olarak nitelendirmiştir. Sayın İkinci piyasada bel ve kaliteli sol yayımlar bulunmasından yakınıktadır. Bu yayımların sosyalist gelişimi baltalandığını iddia etmektedir.

Biz sayın konuşmacının topekün kitaplara saldırmayıp da, kitaplarda okunanların aynen tatbik edilemeyeceği konusunda konuşmuş olmasını beklereydik. Ancak alışlagelen tutum, parti üyelerinden okuma alışkanlığında olanlara insafsızca hücumdur. Partinin tezine karşı kitap okuyan her üyenin bir anti-tez ileri sürebileceği tabii ki şüphelidir. Ancak, yanlış tezlerin ortaya çıkabilmesi için gene de ve daha çok okumak gerekir. Bu bakımdan sol yayımların artışının sosyalist gelişim için bir talihsizlik olduğunu iddia etmek yersizdir. Kaldı ki bu bir raslantı değildir. Tarihi gelişimdir. Sol yayımların piyasada görülmesi bir raslantı sonucu ise sosyalist hareketin de bir raslantı sonucu ortaya çıktığı söylenebilir ki mantık dışı bir tutum olur bu.

Korkunç olan, bu görüşün sayın İkinci'nin şahsi görüşü olmaktan çıkıp partiye hâkim kliğin görüşü olmasındadır. Partiye hâkim klik uzun bir süredir sol yayımlara, dolayısıyla bilimsel sosyalizmin temellerine yüklenmektedir. Bahsi geçen kitaplar düzmece burjuva masalları değildir, proletaryanın dünya görüşünü dile getiren kitaplardır. Her sosyalistin yıllardır başucu kitapları olarak kalmışlardır. Yerlerine yeni başucu kitapları konulmamıştır. Yani gerçeklerden yana olanların bu kitaplar karşısında korkup, tepki göstermesi yersizdir. Ama diyeceksiniz ki, bunun içinde önce emekçi iktidarına inanmak gerekir.

O halde bu kitaplara karşı sayın Sükan'ın göstermediği tepki neden durmadan TİP sözcülerinden gelir? Niçin sayın Aybar'ın başlattığı sol yayımlara karşı kampanya hızla sürdürülmektedir.

Biz faşistleri ve burjuva demokrasilerini kitap düşmanı olarak tanıyız. Hâkim sınıfların kitap düşmanlıkları burjuva demokrasilerinde bir bakıma tabii sayılabilir. Eşyanın tabiatı icabı olarak görülebilir. Fakat sosyalistlerin kitap düşmanı olmaları ne duyulmuş ne de görülmüştür. Hangi sosyalist kendi dünya görüşünü kendi felsefesini yansıtan bu eserlere düşmandır?

TİP'de işlenen başlıca tema şudur: «Bu kitaplar yıllarca önce yazılmışlardır. O günlerin olaylarına cevap verirler. Bir çoğu zaten şahsi yazışmaları içerir. Geçen zaman çoğunun yanıldığını göstermiştir. vs.» Asıl gaye Türkiye Sosyalizmi denen şeyin ne olduğunu gizlemektir. Parti içinde sosyalist öğretici çalışmaları durdurulduktan sonra bu defa da üyelerin parti dışından kendi gayretleri ile sosyalizmi öğrenmeleri önlenmek istenmektedir. Sonra da yine aynı ağızlar «... ilinden 40 bin oy aldık, orada 40 bin sosyalist var.» diyebilmektedirler.

Parti yöneticilerine hâkim zihniyet — ki gerici bir zihniyettir — kitap düşmanlığı kampanyasında oldukça başarı sağlamıştır. Bu başarıda parti disiplininin payı büyüktür. Sürdürülen kampanya genç zihinlerde, özellikle okumakla başı hoş olmayanlar arasında taraftar kazanmıştır. Bu bir gerçektir. Ama tarihi gelişime ters düştüğü er veya geç mutlaka ortaya çıkacak, Çekoslovakya olayından duydukları mutluluğu gizlemeyenler bir defa daha utanacaklardır. Bu bir şanssızlıktır gerçekten ama dürüst sosyalistler için değil oportünist burjuva sosyalistleri için. Zaten kitaplardan korkanlar da onlardır.

Ali YAVUZ

(Basın : 60091 = 97)

TÜRK SOLU — Haftalık Gazete ☆ Sahibi: Şerif Tekben ☆ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Bora Gözen ☆ İdare yeri, Yazışma ve Abone Adresi: Babıâli Caddesi No. 29 İstanbul, Telefon: 27 39 61 ☆ Ankara Temsilciliği: Ahmet Say, Yüksel Caddesi Bayındır Sokak No. 43/A ☆ Dizgi ve Baskı: Son Telgraf Matbaası — Tel: 27 54 12

İstanbul Dağıtımı: Fuat Bute, Ankara Caddesi No. 34, Tel.: 27 89 49 ☆ Ankara Dağıtımı: Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi ☆ Ege Bölgesi Dağıtımı: Orhan Özışman, İzmir ☆ Yıllık Abonesi: Yurt içi 20 TL., Avrupa uçak: 60 TL., Amerika uçak: 150 TL ☆ İlan santimi 20 TL., Yayın İlanları % 50 indirimlidir.